
Hanım Karavelioğlu
Güneşin Çocukları
Öykü
EVRENSEL BASIM YAYIN

EVRENSEL

BASIM YAYIN

DOĞA BASIN YAYIN
Dağıtım Ticaret Limited Şirketi
Tarlabaşı Blv. Kamerhatun Mah. Alhatun Sk. No: 25 Beyoğlu / İstanbul
T: 0212 255 25 46 F: 0212 255 25 87
www.evrenselbasim.com - info@evrenselbasim.com

Evrensel Basım Yayın **536**
Güneşin Çocukları: Hanım Karavelioğlu

Genel Kapak Tasarım: **Savaş Çekiç**
Kapak Uygulama: **Devrim Koçlan**

ISBN 978-605-5315-68-9
© Evrensel Basım Yayın **2013** - Sertifika No: **11015**

Birinci Basım **Temmuz 2013** • İstanbul

Baskı: Ezgi Matbaacılık Tekstil Pors. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.
Sanayi Cd. Altay Sok. No: 14 Yenibosna / İstanbul • Sertifika No: 12142
T: 0212 452 23 02 - www.ezgimatbaa.net

Hanım Karavelioğlu

GÜNEŞİN ÇOCUKLARI

öykü

GÜNEŞİN ÇOCUKLARI

Eleştirileriyle kitaba önemli katkılarda bulunan kıymetli
Dr. Hüseyin Gazi Yaman 'a çok teşekkür ederim.

Dünya herkesin ihtiyacına yetecek kadarını sağlar
fakat herkesin hırsını karşılamaya yetecek olanı değil.

MAHATMA GANDHI

İÇİNDEKİLER

Önsöz 11
Karadeniz'in Güzel Kızı Gelivera 13
Bir Değirmen Hikâyesi 17
Aydınlanma Anı 23
Canevi 27
Zarife Nine,Oğlu ve Söğütlerin Bekçisi 37
Gökçebel'den Geçerken 45
İçimdeki Ses 55
Kim Hancı Kim Yolcu 59
Aşksız İnsanlar 71
Suç Öküzde 79
Devlet Gelsin, Hoş Gelsin 85
Benim Adım Deli Hasan 95
Göç 99
Gezi'deyim 103

ÖNSÖZ

Yaşlı dünyamız sürekli yeni dramlara sahne olmaktadır. Yaşadığımız yüzyılda dünya nüfusunun çoğunluğu kentlerde yaşar hale gelmiştir. Doğanın ayrılmaz parçası olan insan, kendi inşa ettiği suni yaşam alanlarında sıkışmaya başlamıştır. Çoğunluğun kentlere yığılması doğal yaşam dengesinin bozulmasının da sebebi olmuştur. Her şey naylondan ve betondandır artık. Aşklar naylondan, üretim ilişkileri betondan…

Artan nüfus nedeniyle dünyadaki büyük kentlerin her birinin kendine özel sorunları oluşmuştur. İstanbul da bu sorunların hemen hepsinden nasibini aldığı gibi daha fazlasıyla boğuşmaktadır. Refüjde piknik yapmaya çalışan, Yedikule, Balat sahilinde yün döven insanlar; Bostancı, Yeşilköy, Bakırköy , Maltepe, Kartal sahillerinde, Kağıthane'de göz gözü görmeyecek yoğunluktaki mangal dumanları; Yıldız'da, Emirgan'da toprağa çıplak ayakla basabilmek için araç kuyruğunda saatlerce bekleşen insanlar, ülkemizdeki köyden kente göç yoğunluğunun İstanbul'daki son fotoğrafıdır. Milyon dolarlar harcayarak lalelerle, çiçeklerle süslemeye çalıştığımız göz bebeğimiz İstanbul…

Doğal kaynakları zengin köylerimizdeki fotoğraflar da içler acısıdır. Her ağızdan bir ah! yükselmektedir. Kimileri asgari geçim yardımından, çalışmadan yaşamaktan memnun olsa da üretmeyen

bu insanların yarattığı ahlaki sorunlar da üreten yoksulların sırtında yüktür. Maalesef planlayıcılar ve politika üreticileri halkı yok sayarak aldıkları kararlarla fakir köylüleri yoksulluğa mahkum etmişlerdir. Topraksızlaşan köylü; kente göç için yeni aday, yeni işsiz, yeni eneji tüketicisi, yeni mutsuz, yeni hastadır.

Uzun yıllardır halkı yok sayarak üretilen politikalar, verilen kararlar, yapılan planlamalar, insanları patlama noktasına getirmiştir. Hangimiz kentte yaşayıp da yorgunluktan, yoğunluktan, trafikten, kavgadan, gürültüden, stresten, en önemlisi vakitsizlikten şikayetçi değil. Plastik şişelerden bir yudum su içerek ertelediğimiz sorunlarımız bugün kangren oluşturmak üzere.

Doğayı, hayatı hızlıca tüketmek akıllıca bir hareket sayılabilir mi? Kim doğanın en bakir haline sahipse zengin odur. Bu bilgiyi bir an bile akıldan çıkarmamak gerek. Doğal kaynakları daha dikkatli kullanmak, herkesin vatandaşlık görevidir. Her ne kadar kapitalizmin doğasına aykırı olsa da herkesin yapması gereken şey, daha az tüketmek; ihtiyacımız olansa daha yavaş yaşamaktır. Daha yavaş, daha dengeli, daha huzurlu, daha mutlu…

Hanım Karavelioğlu

KARADENİZ'İN GÜZEL KIZI GELİVERA

Kemal Kara'nın anısına

Adım kimden yadigâr bilmem ama benim adım Gelivera*.

Eğrikar'dan doğarım toprağa damla damla. Kazıkbeli yaylasında geçer çocukluğum. İlkbahar geldi mi başlarım gelişmeye. Boy atarım, serpilirim. Isırgan otları filizlenir yatağımda, baldıranlar, kuzukulakları…

Yatarım boylu boyunca Torul dağlarında. Başım Balaban'dadır… Bir kolum Beytarlası'nda, bir kolum Kazıkbeli'de. Gövdem Gelivera köyüne yaslanır. Bir bacağımı atmışım Ağdaş'a sorma gitsin… Diğer bacağım Karaovacık'tadır, öylece sere serpe…

İlkbahar Demeter'in lütfudur, ilkbahar doğanın uyanışıdır, ilkbahar aşktır. Böyle bir zamanda uyanıp başlarım küçük taşlar arasında

---

* *Gelivera*: Gelmek ve varmak fiilinden birleşik sözcük (Türkçe).
Gali: Güzel, büyük
Vera: Doğru, gerçek (Latince). Köy (İspanyolca). İnanç (Slav Dilleri). Yaz (Arnavutça). Takvanın ileri bir mertebesi, yüzük. Dünyanın en güzel kuş türü (Tasavvuf).

pes perdeden şarkı söylemeye. Konuşurum taşlarla. Onlara geçtiğim yerlerden haberler veririm. Taşlar irileşince sesim yükselir; başlarım çağlamaya, gücümü hafife alıp geçit vermezse kalpsiz taşlar hiç istifimi bozmam, başlarım yılan gibi kıvrılmaya… Kıvrıla kıvrıla korurum kendimi düşmandan.

Taş azalıp toprak çoğalınca sakinleşirim hatta uysallaşırım. Cömertliğim tutar, can veririm toprağa. Büyür bedenim Gelivera'da. Kemer köprü bir yüzük gibi gövdeme takılıdır. Altından geçerim derin derin.

İlkyaz geldi mi bir oğul geçer üstümden karşı yakaya… Yanında Perihan ak beyazından bir gül… El ele tutuşmuşlar, sevgiye yürürler birlikte. Gizlenirim onlar geçene dek.

Bir müddet geçer huysuzluğum. İlgilenmem önüme çıkan çay taşlarıyla.

Kasım Dede'yle selamlaşırım söğüt altında. Yaklaşırım ona, hatta dokunurum. Kasım Dede'den ayrılıp da Köyiçi'ne girince yeniden değiştiririm rengimi, siyahlaşırım. Dibimi kimse göremez. Başlarım söğütlerin köklerini oymaya. Korkuturum herkesi biraz. Baktım ki korkup kenara çekilmişler ve her şey yerli yerinde, bir türkü söylerim usuldan. Yarenler, coşsun isterim.

İsmirli'den sonra kılcal damarlarım çocuklar için bağbozumudur. Basınçtan yırtılan damarlarımı tamir ederler bütün gün… Gelincikler boy vermiştir buğday tarlalarında. Bir o yana bir bu yana salınırım aralarında.

Kisecik bitince bacaklarımdan güç alırım, kızgın güneşle başlarım coşup çağlamaya. Çağıltıma bir süre sonra öfkelenir gökyüzü. Kaşlarını çatar. Hem de öyle bir çatar ki öfkesinden başlar ağlamaya. Ağla ha ağla… O ağlar ben çağlarım, o ağlar ben ağlarım. Gözyaşlarım sel olup akar. Yüzüm boz bulanık kana çalar… Başlarım gümbür gümbür gümbürdemeye. Ne var ne yok önüme katar götürürüm düz ovaya. Espiye büklerinde dağıtırım fukaraya. GÜN OLA, HARMAN OLA!

Yaz geldi mi sinirlerim, yatışır durulurum.

İki oğul görürüm, sevgiye yürürler beraber.

Cehalet ölüm getirir, bilgi aşk…

İki oğul görürüm aşka yürürler savunmasız. Dillerine pelesenk etmişler. Gelivera'yı aşka yürütsek, Gelivera'yı aşka yürütsek… Hele bunu duydum mu olurum şen şakrak.

Sağ kolumun üstünde çocuklar oynaşır. Çimerler sabahtan akşama dek. Kızlar Harmanı'nda çobanlar çelik* oynar, seyrederim. Oğlanlar Harmanı'nda güller takılır saçlarıma.

Ahmatlı'dan geçerken selam veririm sağa sola.

Çocuklar gelir geçer üstümden sevinçli, kaygısız, masum çocuklar.

Ahmatlı'da kızlar gelip geçer üstümden. Baldırlarına dokunurum ana sütü gibi ak. Delikanlılar gelip geçer üstümden, kaya gibi sert. Kollarımda misinalar çekişir. Yatağımda alabalıklar oynaşır. Gövdeleri pullu, heyecandan kırmızı. Kırmızı pullu alabalıklar…

Yaz geldi mi bir hoş olurum. İçim kıpır kıpır kıpırdar. Ergen heyecanı duyar, Espiye çıkışında Karadeniz'le yüzenlerle öpüşürüm.

Espiye büklerinde gençler oynaşır.

Yaz bitip de güz geldi mi el ayak çekilir buralardan. Kamyonlar tozu dumana katarak koşar adım uzaklaşır yanım sıra. Tam "kayboldu" derlerken çıkıveririm karşılarına… Bacaklarımda şebelekler, bıyıklılar** oynaşır.

Güz gelip el ayak çekildi mi kara kuru bir adam suya yazı yazar. Der ki: "Rabbim, düzenimizi bozanlara gençliğinden hayır gösterme…" Üstüme yazı yazar her gün. Der ki: "Rabbim düzenimizi bozanların eli kolu bağlansın…" CEHALET ÖLÜM GETİRİR.

Güz gelip el ayak çekilip de üstüme yazı yazıldı mı öfkelenir mavi gökyüzü. Yıldızlar ışıklarını söndürür bir bir. Bulut kurşun kesilir. Sonra bir rüzgâr, bir rüzgâr… Rüzgâr kasırgaya dönüşür. Dağ başları ıslık çalar. Çivisi iyi çakılmamış çatılar sökülür, taşlar sökülür…

---

* Çelik: çelik çomak oyunu; çomakla çeliğe vurularak oynanan oyun.

** Şebelek ve bıyıklı: Gelivera Deresi'nin denize kavuştuğu yerden Şantiye'ye kadar olan bölümünde yetişen balık türü.

Sonra bir yağmur, bir dolu, bir dolu… Her taraf doluya boyanır. Buz keser damarlarım. Ellerim üşür, buz keser parmaklarım.

Güz oldu ve bir haber geldi Gelivera'ya, kara kuru bir haber: Torul Dağları'nda yatar, temiz temiz akar durursun. Hem bunlar yetmezmiş gibi gidip Karadeniz'le öpüşürsün. Dünyanın kirine bulaşmadan yaşamak herkesin hakkı değil. Bacaklarını keseceğiz!.. İşte böyle kara bir haber geldi Gelivera'ya…

DUYAN OLMADI ve

Güz geldi, kara gün oldu, iki oğul gitti Gelivera'dan sonsuzluğa. Başı dik, yüzü ak iki oğul. İki oğul gitti diye Gelivera'dan dağ taş ağladı. Gün ağladı. Ben ağladım.

Dağ taş yaslı şimdi, gün yaslı. Kurt kuş evine çekildi. Ova bayır tamtakır. Üşüyorum, kolum kanadım buza kesti. Canım sıkkın. Homur homur homurdanıyorum. Benim adıma nasıl bir hüküm verdiniz böyle, diyorum. Çocuklarım var, gözünüz görmedi mi, diyorum. Çocuklarımın size bir çift sözü var. Bir gören olsa diyorum. Bir duyan olsa… Bir çare bulsalar diyorum derdime. Bir deva…

GÖREN, DUYAN YOK.

Güz gelip de Gelivera ebediyete iki oğul vereli sahipsizim şimdi, kimsesiz.

Zemheri gelmiş, kış olmuş. Kederimle donup kalmışım. Bir ağıt lazım şimdi bana; bir kâğıt, bir kalem…

Bir ağıt yakarım şimdi; bir kâğıt bir kalem…

BİR DEĞİRMEN HİKÂYESİ

Gelivera köprüsünün tam karşısında bir su değirmeni var. Asırlık kara taş duvarlarına ak köpüklü suları nispet yapar. Duvar aralarını kertenkeleler yurt tutar. Çarkında dünya döner.

Kapısı kilitsizdir değirmenin ve bu köydeki bütün kapılar gibi doğuya bakar. Kapı itilip de içeri girilince meydan yerde, birbiri üstüne konmuş, kocaman, kapkara silindir biçiminde iki taş geleni karşılar. Penceresi yoktur; karanlığı kapı aralarından sızan gün ışığı aydınlatır. Tam orta yere dikili ahşap direkte idare lambası asılıdır. Geceleri ihtiyaç olursa değirmeni bu idare lambası aydınlatır. Ötede beride öğütülmüş un çuvalları ve öğütülecek zahire çuvalları diklenmiştir…

Geleni gideni yoksa, değirmenin içinin ıssızlığı epey ürperticidir. Fakat pek de ıssız kalmaz değirmen. Kâh birisi öğütülmüş zahiresini almaya gelir, kâh öteki öğütüleceği getirir… Ekseriya yazın çocuklar, çarktan çıkan suyun oluğunun üstünden kayarak çığlık çığlığa dereye atlar, deredeki kırmızı benekli alabalıklarla yüzerler. Bazı günler çocuklar misinaları dereye salıp kırmızı benekli alabalıkları avlarlar. Böyle zamanlarda Değirmen Düzü şen olur.

Değirmenci, Peygamber Ali lakaplı sudan pak bir ihtiyardır. Pey-

gamber Ali, her gün getirilen zahireyi, çıkan unu, yarmayı titizlikle ölçer, payına düşen çuval başına iki tas unu aldıktan sonra kalanı çuvala doldurup duvara yaslar. Ardından bir yenisini ağızlığa getirir, çarkta yahut çakıldakta bir sorun olursa giderir. Yıllardır bu işi bilir, bu işi görür. Şimdiye kadar ne o köylünün ne de köylü onun güvenini sarsmıştır. Gözü tok, kalbi pak insandır…

Değirmencinin toplam varlığı beş keçiyle günlük iki tas undan ibarettir. İki tas unun biriyle günlük ekmek ihtiyacını karşılar, kalanı biriktirir kır pazarında yalılıya* satar; kazandığıyla pazardan tuz, kibrit, gaz yağı alır. Keçilerden arta kalanlardan ise başka ihtiyaçlarını karşılar; misafir için çay şeker alır evine döner. Gerçi yazları herkes işinde gücünde olduğundan pek misafiri olmaz ama ya olursa…

Nitekim bir gün Dışarlıklı Bünyamin, diğer namıyla Ağa, Değirmenci'nin misafiri oldu.

Önceleri de çadır atıp yayladığı olmuştu burada fakat Dışarlıklı deniyordu Bünyamin'e... Çünkü Bünyamin her yıl başka bir yaylada yaylardı. Başka yaylalarda yaylardı çünkü zengindi Bünyamin. Zengin ve güçlü. Canı nerede isterse orada kurardı otağını. Ağa diyorlardı ona. Çünkü karar verir, karar uygulardı.

Değirmenci eskiden pek yüz vermezdi bu dünyalıklı adama. Kalıp gibi oturuşunu, kaba kaba duruşunu yadırgardı. Hem ne bileyim kibirli bulurdu biraz. Evet, evet, kibirliydi Bünyamin. Ayrıca başka şeyler de söyleniyordu onun için… Gıybet etmek günahtı, susturdu hemen içinden geçenleri.

Bu gelişinde bir haller olmuştu Bünyamin'e. Bir iyilik… Bir olgunluk… Kılık değiştirmiş, adeta zemzemle yıkanmıştı. Kaz gelen yerden tavuğu esirgemediği zamanlarda, dünyanın sonu mu geldi, dedirten Bünyamin –şaşılacak şey– bazı zamanlar koltuğunun altına bir şeyler kıstırıp geliyordu. Böyle zamanlarda Değirmenci mahcup oluyor, mahcubiyetini bastırmak için minder yüzü görmeden hizmet ediyordu Ağa'ya.

Uzatmayalım, molladan molla, dervişten derviş kesilmiş Bünyamin

* Yalılı: Deniz kenarında yaşayanlar

her akşam geliyor, şöyle bir ihtiyarın halini hatırını soruyordu. Daha çok kendini anlatıyordu uzun uzun. Dönüp ihtiyara yeni hayatlar telkin ediyordu. İhtiyarın sıkıldığını, ayak uyduramadığını fark ettiği anda konuyu yeniden dine getiriyor, ihtiyarı can evinden vuruyordu.

Ara sıra dinlerken uyukladığı oluyordu Değirmenci'nin. Uyukladığı zamanlar hiç rahatsız etmiyordu Ağa, Değirmenci'yi. Değirmenci, Ağa'ya ayıp olur endişesiyle silkinip uyanmasa hiç uyandırmayacaktı Ağa, Değirmenci'yi.

Anlatıyordu Ağa hatta bazen anlatmıyor bağırıyordu.

Dinledikleri kafasını karıştırıyordu Değirmenci'nin… Yalın dünyasını alt üst ediyordu. Yer yer Allah Allah! Olur mu öyle şey? gibi ünlem ve sorularla karşı çıkacağı oluyordu ona. Söz ustası olan Ağa, hemen sesindeki vurgu ve tonu değiştiriyor, ihtiyarın bilmediği sözcükler kullanıyor, üstünlüğü ele geçiriyor, ihtiyarı kendini dinlemeye mecbur ediyordu. Öyle şeyler söylüyordu ki bazen arı ihtiyarın atasından dedesinden dinlediği ne varsa hükümsüz kalıyordu. Değirmenci böyle zamanlarda teslim oluyordu.

Anlatıyor, anlatıyordu… O anlatıyor değirmenci dinliyordu. Öyle çok dinliyordu ki anlatmamaktan dilini unutacaktı neredeyse Değirmenci.

Söz sessizliğe erince Ağa: "Haydi bana eyvallah!" deyip de gidince Değirmenci, dinlediklerini düşünüyor, aklının ermediği yerde Ağa'ya hak veriyor, onun söylediklerini harfiyen uygulayası geliyordu. Hatta kimini uyguluyordu da tam değil. Sonra kendi kendine konuşuyordu Değirmenci: "Bak şu feleğin işine. Demek insan isterse doğru yolu buluyor. Ömrünü sinekten yağ çıkarmakla geçiren biri de cömert olabiliyor demek. Demek İnanç Allah'la kul arasındadır. Yargılamak kimseye düşmez" deyiverip gününü gün eden biri de böyle ulema gibi vaaz verebiliyor. Hele "Kitaba uygun yaşamak gerek deyişi yok mu… Akıl sır erecek gibi değil…"

Hırsızlığa alışkın Ağa, ev sahibinin uyuduğundan emin olunca ay aydınlığında değirmene iniyor. Bir günlük ekmek ihtiyacını karşılayacak miktarda unu alıp mutlu mesut evine dönüyordu.

Zaman geçip geceler bitip de bir gün sabah olunca Değirmenci

öğünen unları çuvala koydu. Her iki tasın biri boş kalınca istihkakının azaldığını fark etti. Fark eder etmez de kendisini bir düşüncedir aldı. Yıllardır bu işi yapıyordu. Kimse kimsenin ununu almazdı. Gelen belli giden belliydi… Bir kul olarak kusur mu etmişti? Gerçi ölüme yaklaştıkça ibadetini daha dikkatlice yapıyordu. Her cuma ocağı ziyaret ediyor, Kasım Dede'ye dua ediyordu… Bereketi azalmış olamazdı… Belki de rızkı kesiliyordu…Ölüm bizim içindi…

Aklından sürü sürü düşünceler geçiyordu. Karara varamadığı düşüncelerle uğraşırken vakit akşam hatta gece oldu. İhtiyarı uyku tutmadı. Dirseklerini şımaya* dayadı, pencereden değirmeni gözlemeye başladı.

Bünyamin, Değirmenci'nin evin değirmene bakan penceresinde beklediğini gördü. Değimenci'nin farkındalığından şüphelendi. Bu akşamki ziyaretinden vazgeçti. Ertesi akşam yine aynı manzarayla karşılaşınca fikrini değiştirdi, Değirmenci'yi tekrar ziyaret etmeye karar verdi. Geldi ihtiyarın demlediği çay eşliğinde –Bünyamin'de laf çok– konuştu, söyleşti. Yatsı yaklaşınca "Hayırlı geceler!" dileyip kalktı. Değirmenci kendisini uğurlayıp da kapıyı kapar kapamaz Bünyamin başladı bağıra bağıra ezan okumaya. Nasıl olsa Değirmenci ezanı duyar namaza durur o da işini görürdü. Öyle de oldu.

Ezan sesini duyan ihtiyar irkildi. Köy camiinden okunan ezan sesi buraya gelmezdi. Mucize olmuştu… İçinden geçenleri evliyaların duyduğuna, ona seslerini duyurduğuna inandı. Hemen abdest alıp namaza durdu. Değirmenci on üç rekât kılasıya Bünyamin değirmene girdi. Bu sefer çantayla değil çuvalla götürdü. Bünyamin, Değirmen Ardı'nı aşınca değirmenin orta direğine asılı lambanın ışığı da yavaş yavaş söndü.

Değirmenci namazdan sonra sabahladı. Gece§yi beklediği halde sabahleyin bir çuval unun olmadığını fark edince aklını kaybedecek gibi oldu… Yoksa akşamki ezanın sesi bir uyarı mıydı? Bilmeden bir kusur mu etmişti? Düşünüyor, düşünüyordu… Neden sonra düşüncenin ve uykusuzluğun yorgunluğuyla uyuyuverdi. Ta ki ertesi günün sabahı tuhaf bir rüyayla irkilip uyandı.

---

* Şıma: Kum, kireç, çakıldan oluşan harçla yapılan duvar.

Allah hayırlara vesile etsindi. Kasım Dede değirmene bir yılan bırakmıştı. Kara uzun bir yılan. Bereketi mi azaldı yoksa Kasım Dede bereketini artırmak için ona yol mu gösteriyordu? Çözememişti. Her ikisini de var sayarak öğlen olmadan, asırlardır söğüt ağaçlarının gölgesinde yatan Kasım Dede'yi ziyaret etti. Gönlü huzurla doldu.

"Rivayete göre Kasım Dede, askerde iken su üstüne seccade serip namaz kılarmış. Onu gören askerlerden birinin haber vermesi üzerine bu kerameti gören komutan, onu ödüllendirmek istemiş. Kasım Dede'nin kendisinden ne istediğini sormuş.

Dede de komutana "Derin Dere"yi bana verin yeter, demiş.

Bunun üzerine Komutan Gelivera Deresi'nin Boynuyoğun kısmını ona vakfetmiş.

Kasım Dede derenin kenarına bir değirmen yaptırmış. Bu değirmenin unu çok bereketli olur, zor tükenirmiş. Çünkü bir sırrı varmış. Şeyh Efendi halktan, değirmenin teknesine bakmamalarını istemesine rağmen meraklanıp da zahire teknesine bakanlar, ağzından zahire haznesine buğday taneleri döken yılanı görüp çığlık atınca yılan kaçmış bereketin sırrı da yok olmuş."

Eve geldi. Kasım Dede'nin yolundan gitmeye karar verdi.

Kendinden emin görünüyordu. Kararlı hareketlerle bir bidonun içine süt doldurdu. Bidonu almasıyla kapıyı çekip çıkması bir oldu. Etrafına dahi bakmadan, hızlı adımlarla Yılanlı Kaya'nın yolunu tuttu. Adeta ateş hızıyla kayaya vardı. Yetmişinde değil on beşinde gibi davranıyordu. Bidonu bir taşa yasladı. Pusuya yattı. Çok geçmeden, bir karayılan sütü içmek üzere bidona aktı. Değirmenci aceleyle bidonun ağzını kapattı. Kapağı sıktı. Ağırlığı iki katına çıkmış bidonu taşımaktan yorulmuş kolunu dahi fark edecek durumda değildi…

Korkusunu inandıklarıyla bastırarak değirmene döndü. Maksadı inandıklarından, bildiklerinden güç alıp unu çoğaltmaktı.

Değirmene geldiğinde bidonda süt bitmiş yılan kalmıştı. Değirmenin kapısını bir ayağıyla iterek açtı. Duvardaki kertenkeleler hızla kaçıştılar. Bidonu dibeğe koydu. Yalnız, hayvan kımıldamıyordu. Ya süt fazla gelmişti ya da hayvan havasızlıktan ölmüştü. Hain planlar içinde de olabilirdi… Korkunun ecele faydası yoktu. Bidonun kapa-

ğını açtı. Yılanın kıpırdadığını görür görmez ardına bakmadan çıktı; kapıyı örttü. Korkmasına rağmen her şeyin yolunda gitmesini iyiye yordu. Yüzündeki telaş dağıldı. Bir çözüm bulmanın rahatlığıyla bir oh çekip evine gitti.

Gün boyu çocukların sesinden tırsan yılan, içtiği sütle karnı tok, sırtı pek taşın kovuğunda yattı. El ayak çekilince de suya indi.

Değirmenci akşamı her zaman nasıl geçiriyorsa öyle geçirdi. Bünyamin'in okuduğu ezanla namaza durdu. Namaz bitince lambayı üfleyip yattı.

Ertesi gün değirmene gitti. Yılanı ve hayal ettiği unu bulamayınca hayal kırıklığından yığıldı kaldı. Olduğu yerde uzun süre oturdu. Düşündü taşındı. Değirmenin suyunun kavuştuğu gölette "Kırmızı benekli alabalık kalmamış" diyen çocukların hayret dolu konuşmalarını duydu. Efsanenin işe yaramamasına şaşırdı. "Kusur bendedir, sırra erememişimdir" dedi. Kaybedecek vakti yoktu. Kaygıları aklını dürtüklüyordu. Bir noktada durdu, bu sefer aklına yaslandı. Sonunda değirmenin içinde beklemeye karar verdi.

Akşam oldu. Aptes aldı. Bir seccade ve tespihle değirmene geldi. Elindekileri bir kenara bıraktı. Eli titreyerek idare lambasının fitilini ateşledi. Ateşlenen fitil kısa süre sonra söndü. Tekrar yaktı. Fitil tekrar söndü. Gazı kontrol etti. Bitmişti. Zihnini yokladı. Daha yeni koymuştu. Çocuklar erişemeyeceklerine göre bitmesi imkânsızdı… Düşünürken zihninde bir şimşek çaktı. Aklı başına geldi. Bu kul işiydi. Evet, evet…

Bu kul işiydi; biri unu çalıyordu.

Tövbe tövbe, tövbeler tövbesi… Diye diye eve gitti. Gaz aldı. Geldi. Lambaya gaz koyup fitili yeniden ateşledi. Yapılacak tek şey kalmıştı. Geceyi burada geçirecekti. Canı sıkkındı. Meseleyi çözmüştü ama çözmek yetmez iyice aydınlatacaktı.

Değirmenlerin sürekli takipçisi Bünyamin, her zamanki saatinde yola koyuldu. Keklik gibi sekerek yürüyordu. Sol eli cebindeydi, sağ omzunun altına kıstırılmış bir çuval, az yıldızlı geceye rağmen seçilebiliyordu. Seke seke Değirmen Ağzı'na geldiği an ihtiyarın ışığının her zamanki aşhanesi yerine değirmende yandığını gördü. Gerisin geri döndü. Dönerken düşünceliydi.

AYDINLANMA ANI

Kale'ye doğru gidiyoruz. Beyaz bir minibüsteyiz. Teypte İbrahim Can türkü söylüyor. Çevre hareketli. Vızır vızır işleyen kamyonlar öteye beriye hafriyat taşıyor, dozerler toprağın altını üstüne getiriyor. Birtakım insanlar, prefabrik evlerden ya içeri giriyor ya da dışarı çıkıyor. Hummalı bir çalışma; hepsi, şimdi, dağın yamacında vurulmuş askerler gibi uzanmış yatan ağaçları yok etmek için…

Kel tepeler, vurulmuş ağaçlar…

Vaktiyle ladinlerin uzunluğundan, ağaçların sıklığından gökyüzünün görünmediği bu tepeler; artık, verimsizliği, tükenmişliği, ölümü çağrıştıran bir yer olmuş. Her taraf toprak rengi… Dağın zirvesine yakın bir yerde canavar ağzını çağrıştıran iki koca delik. Hayatı yutacak. İçim cız ediyor. Göğsümün tam orta yerinde bir sızı peyda oldu… Yanımdakini usulca dürttüm. "Şu hale bak, mahvetmişler ormanı!" dedim.

Yanımdaki, "hep ormanda yaşayacak değiliz ya, gelişmemiz için enerjiye ihtiyacımız var" dedi. "Böyle mi yapmak lazımdı" dedim. Hiç ses etmedi. Belli ki tasarlayanlardan önce kabullenmişti durumu. Vardır böyleleri…

Baktım ki yalnızım sustum. Uzunca sürdü. Suskunluğum ve yalnızlığım beni ta yıllar öncesine götürdü…

Yıllar öncesine, Ayşe'yi seviyorum dediğim o aydınlanma anına gittim.

Liseye başlayacağım yazdı. Canımın sıkıldığı bir gün, o zamanlar dayımın üniversitede okuyan oğlu Güneş'in kitaplığından rastgele seçtiğim bir kitabı okumaya başlamıştım. İvan Illıch'ın kitabı: H2O ve Unutmanın Suları. Hiç unutmam, okudukça sanki başımın içinde bütün dünyayı kaplayan uçsuz bucaksız bir ova oluşuyordu. Zihnimde bir ferahlık… Bu hal epey devam etti. Okuduklarımdan öyle etkilendim ki yıllık ödevimi coğrafyadan aldım. Konu: Suyun geleceği.

Bahar geldi. Ayşe'ye yangınım. Ödevleri teslim etmişiz. Yıl sonu geliyor. Ova bayır gelincik içinde. Gönlüm ateşlerde…

Ödevleri teslim edeli ne kadar oldu bilmiyorum. Merak da etmiyorum. Güneşli bir günde üçüncü teneffüsteydik. Ders zili çaldı. Zil çalar çalmaz Zehra Hoca sınıfın kapısında bitti. İri çerçeveli gözlükleri, alnının ortasından ikiye ayrılıp özenle topuz yapılmış açık kestane saçlarıyla, Anadolu uygarlıklarından kalma bir tanrıçayı andıran edasıyla sınıfın ortasına kadar geldi. Kim bilir kaçıncı keredir "Merhaba Gençler" diyerek bizi selamladı; masasına yöneldi, defteri imzaladı, sınıfa daha doğrusu bana döndü. Edasına bakınca tanrıça izlenimi veren Zehra Hoca:

– Kamil, ödevini beğendim. Belli ki çok uğraşmışsın. Emek olmadan yemek olmazdı. Uğraşına değmiş. Arkadaşlarına da sun, öğrendiklerinden onlar da yararlansınlar. Notun on dedi.

Böyle bir emir beklemeyen ben; biraz da zaman kazanma isteğiyle

– Hangi dersinizde sunayım hocam, dedim.

– Şimdi sun. On aldığına göre konuya hakimsin demektir, dedi.

Fena sıkıştırılmıştım. Ikına sıkına

– Peki, dedim. Heyecanlıydım.

Gözümün yanıyla Ayşe'ye baktım. Kirpiğinin ucundan bana ba-

kıyordu. Perçemli alnı, kara gözlerinin derin bakışlarına gölge oluşturmuş, iki yana örülüp uzatılmış saçları, yüzünün tüm güzelliğini ortaya sermişti. İnsanı sonsuza taşıyacak bir gücü vadediyor gibiydi.

Bana bir cesaret geldi. İçimden "Konuyu biliyorum. Belki de şimdi, tam da kendimi gösterme zamanı" dedim.

Derin bir nefes aldım. Bütün cesaretimi topladım. Bedenim ısınmaya başlamıştı. Damarlarımdaki kanın akışını duyar olmuştum. Güçlü olmalıydım. Emin adımlarla masamı yazı tahtasının önüne, çektim. Gücümü topladım, öyle topladım ki kurtuluş mücadelesinde ordu yönetiyor gibiydim. Tüm insanlığa bakıyordum şimdi… Sunumdan çok konferansı andıran sözlerime başladım.

"Değerli arkadaşlar,

Tarihin ilk çağlarında insanoğlu avlama ve toplamayla yaşamış, daha sonra medeniyetler kurmuştur… Sanayi devrimiyle çevre sorunları başlamıştır…

Su dağılımı dünyada medeniyetler haritasını da çizen önemli bir faktördür. Eski medeniyetler Dicle, Fırat ve Nil havzasındadır… Şehirler deniz sahillerinde ve nehir yataklarındadır… Yaşlı dünyamız sınırlı kaynaklara sahiptir. Suyumuz tükeniyor. Su kıtlığı üretimi sınırlandırıp durdurabilir. Bundan sonra yapılacak savaşlar su yüzünden olabilir…"

Beynimde adeta kazımış olduğum bilgileri çağıl çağıl sıralıyordum.

Tanrıça Zehra bir yerden sonra sözümü kesti.

– Peki önerin nedir, dedi.

Şaşırdım.

Ali, Ayşe, Osman, Nihat –uzatmayayım– bütün sınıf bir anda dikkat kesilmişti. Nasıl öneride bulunacaktım. Suyu nasıl çoğaltacaktım?

Yüzüm yangın yerine dönmüş, bana öyle geliyor ki, ateşim sınıfı ısıtmıştı. Ancak yenilmemeliydim.

– Ormanları tahrip etmeyelim, baraj ve derivasyon tesisine bir son verelim, elektrik enerjisini başka türlü üretelim…

Korkunun ecele faydası yoktu. Ya bu saatte Ayşe'nin gözüne girecek yahut ebediyen kaybedecektim. Bir çırpıda önerilerimi sıralamaya başlamıştım. Konuştukça devleştiğimi arkadaşlarımın gözbebeklerinden görebiliyordum. Bu, cesaretimi daha da artırmıştı. Davasına inanan bütün mücadeleciler gibi kendimden emin bir şekilde anlatıyor, anlattıkça coşuyordum ki Tanrıça Zehra birden

– Peki niçin? dedi.

Ne niçindi? Nasıl niçindi? Uçurumlarda dolaşıyordum. Bir anlık şaşkınlık ve tereddütten sonra birdenbire, kendim de nasıl söylediğimi bilmediğim bir şekilde:

– Ayşe'yi sevdiğim için, dedim.

An yırtılmıştı. Zaman durmuştu. Sanki kimse nefes almıyordu. Bu süprizli zaman diliminin hiçbir anını kaçırmak istemiyor; bir yandan bir sonraki şaşkınlıklarına hazırlanıyorlardı. Bense artık hiçbir şeyi görmez ve duymaz olmuştum. Kulağımda alkış ve ıslık sesleri, beynimde uğultular… Sonrasını hatırlamıyorum.

Hatırladığım o günden bu güne pek çok şey değişti. Ayşe'yle ben evlendik, çocuklarımız oldu. Çocuklarımız…

Yanımdakine döndüm, elinin üstüne samimiyetle dokundum.

Gövdesini hafifçe bana çevirdi, yüz yüze geldik.

– Çocuğunuz var mı? dedim

Biraz da böbürlenerek

– Çocuklarım da var torunlarım da, dedi.

– Çocuklarımıza doğru dürüst bir dünya bırakmalıyız. Bizim aydınlanmaya ihtiyacımız var, dedim.

– Baraj bitsin aydınlanacağız inşallah, dedi.

Geleceği düşünmeyen yüzüne umutsuzca baktım. Sonra ikimiz de ileriye baktık.

Kale'ye yaklaştık kel tepeler, çıplak yamaçlar…

CANEVİ

Gücünün yettiğince ünledi seksenini geçkin ihtiyar babaannem:

– Kız Gönül, buraya gel hele. Dereye düşersin, alır götürür seni! Gel harman yerinde oyna.

Babaannemin ne kadar çabalasa da bağırtıya dönüşmeyen çağrısını duydum.

Kafamı kaldırdım, yönümü ona döndüm. Babaannemin yaşlılıktan derisi incelmiş yüzüne baktım.

– Dereye düşersin!

Başka bir şey söylemedi. Cevap beklemeksizin pencereden çekildi. Yılların eskiterek kahverengini boza döndürdüğü kanatları birini kucaklayacakmışçasına iki yana açık pencereden içi görünen odada gözden usul usul kayboldu.

Bedenimi eski haline getirdim. Avucumu açtım. Ağzımda evirip çevirerek biraz tükürük biriktirdim. Açılmış avucumun tam ortasına olanca gücümle tükürdüm. Sonra diğer elimin tabanını köpüklü tükürüğün tam ortasına hızla vurdum.

Hangi yana çok saçılırsa oraya gideceğim!

Rüzgârın etkisiyle biraz da savrulan tükürük Evren'den yana saçılınca ellerimdeki tükürük yokunu üstüme silip yönümü Evren'e döndüm. Lastik pabuçlu ayaklarım benden önce gidiyordu. Çayırları bir çırpıda geçip Evren'e geldim.

Evcik alanında inşaat çalışması vardı. Tüm çocuklar harıl harıl çalışıyorlardı. Kimi taş taşıyor, kimi hartama* topluyor, kimi çam pürü kesip sürüklüyor, kimi çamur yoğuruyordu. Yaşı büyükçe olan iki kişi duvar örüyordu. Hummalı iş günlerinden birine daha başlamıştı mahalle çocukları. Ufak olduğum için geldiğimi fark eden olmamıştı. Yahut fark etmişlerdi de dikkate almamışlardı. Ne de olsa onlardan küçüktüm.

Aldırmadım. Burada olmaktan memnundum. Hemen katıldım imeceye. Deyim yerindeyse kendimden büyük bir taş parçasını var gücümle kaldırmaya başladım. Şimdi o dilsiz taşın ağırlığını kollarımda yeniden duyar gibi oldum… Ben küçüktüm onlar büyük…

Her yıl aynı yerde yeniden inşa edilirdi bu evcikler. Sonraları yıkılmayanı yapıldı da her yıl tekrarlanan serüven bir son buldu.

Çok uzun sürmezdi evciklerin yapımı. Bir gün süren bir dayanışmanın ardından gün bitmeden biter, finalinde üstüne sacayağı konmuş yer ateşinde çay demlenir, yorgunluk çayı içilirdi. Naylon çatısı çam pürleriyle sabitlenmiş damdan duman göründüğü an inşaat bitmiş, evcikte hayat başlamış olurdu.

Hepimizin ortak ürünüydü bu evcik, hepimizin ortak geçmişi. Yaşamın zorluklarıyla, imkânsızlıklarla mücadele etmeyi bu inşaatta öğrenmiştik. Zekâmızı kullanmayı, yoktan var etmeyi, hayatı yaşanır kılmayı orada öğrenmiştik. Bugün bana çocukluğunuza dair en çok hatırladığın iki şey nedir diye sorsalar birincisi Evren'deki evciğimiz derim şüphesiz. İkincisi de gün bitip de akşam olduğunda her birimizin bir sabunla dere kenarına inip ay ışığıyla aydınlanmış derede çoraplarımızı, ayaklarımızı yıkamak üzere toplanışımız derim. On dakikalık işi saatlere yayardık. En çok da hikâye anlatırdık. Pek çoğu

* Hartama: çatı kaplamak için kullanılan ince tahta

kendi uydurduğumuz hepsine sadece bizim inandığımız hikâyeler… Hatta hatta ot biçmek yahut taşımak üzere biçeğe gidip dönenlerden bir çay karşılığında bir hikâye dinlediğimiz tacirlik günlerimiz bile olmuştur. Hikaye anlatmaya ne de uygun bir coğrafyadır burası… Oğuz Destanı parçalarının, Dede Korkut Hikâyeleri'nin en son bu coğrafyadan zihinlerimize saçılması nafile değildir.

Aradan yıllar yıllar sonra Evren sakinleri yeniden yurdumuzda, mimarlık dehamızı konuşturduğumuz canevimizde buluştuk. Beraberimizde bir bidon su, bir çaydanlık ve bir hayli iri bir çıkın…

On bir kişiydik. Hepsi burada olamamıştı ama olsun yine de ortamı ısıtacak çoğunluktaydık. Herkes, köşedeki susmuş taşların üstündeki eski yerini çabucak aldı. Ortalıkta neredeyse boş alan kalmadı. Niye böyle oldu? Doğru ya insan büyüyünce tuttuğu yerin hacmi de büyüyordu. Daha kapıdan girerken başlarımızı eğmek zorunda kalmamış mıydık?

Eskiden boylarını hayli aşan kapı yüksekliğiyle övünürken şimdi kendi büyüklükleriyle övünür olmuşlardı bizimkiler.

– Oturmaya mı geldik buraya, dedi Yiğit. Nereye saklamıştınız şu evza* kutusunu.

– Kibrit mi kaldı o günden bu güne oğlum, dedi İrfan.

Fatma kırılmış odunların arasına çam kozalaklarını yerleştiriyordu usul usul. "Bende çakmak var" dedi Erkan. Yavaşça çakmağı Fatma'ya uzattı.

Bir çakışta tutuşturdu kozalakları Fatma. Üstüne sacayağını daha üstüne de içi su dolu çaydanlığı yerleştirdi. Bu iş yine ona kalmıştı.

– Her şey yine eskisi gibi ne güzel, dedi Zehra.

– İki de yeni yetme var aramızda; onları eğitmek gerek, dedi Bağdagül en güzel kadın ağzıyla gülerek.

Cenk ve Songül Canevinin konuğuydular. Onlar da başkaları ne yapıyorsa onu yapmışlar köşedeki taşlardan birinin üstüne çömelir gibi oturuvermiştiler.

---

* Evza: kibrit

– Ocak tüttüğüne göre malikânemize hoş geldiniz, dedi yarı sevinçli, çocuklaşan yüzüyle Hülya.

– Evet, evet hoş geldik, dedi İrfan. Bu son gelişimiz belki de.

Yiğit atıldı hemen. "Kim demiş son gelişimiz diye? Beni buradan gönderecek daha anasından doğmadı" dedi homurdanarak.

– Doğdu mu doğmadı mı hep beraber göreceğiz, dedi Fatma. Yaşayacağız ve göreceğiz.

Bağdagül: "Sahi neler oluyor?"

Nadir: "Ne olacak, parası olanlar enerji ihtiyacını fırsat bilip oyun oynuyor."

– Oyun değil! Yeni yatırım şekli bu. Biraz paran varsa, olmasa da olur, gücün varsa bir baraj yap, sen de zengin ol! Hepsi bu. Buralar bu iş için cennet. Parselle senin de olsun(!)

– Ne söylenip duruyorsunuz kardeşim. Fena mı millete iş verdiler, aş verdiler yaranamadılar. Vallahi yüzü güldü herkesin, dedi İrfan

– Anladık, bürokratsın diye savunmaya geçmene gerek yok hemen, dedi Erkan

– Sen de ben ne söylesem muhalif oluyorsun diye karşılık verdi İrfan. Sesi sitemliydi.

– Burayı yapan şirket yabancı bir şirket. Yani yabancıların yüzü gülüyor bu işten, dedi Erkan.

– Becerseydi de yerli inşaat şirketleri yapsaydı, dedi Cenk. Kaç kişi ekmek yiyor bu işten biliyor musun? diye sürdürdü konuşmasını.

Gelir gelmez hararetli bir tartışmaya dalmışlardı.

– Yanlış yerden bakıyorsunuz meseleye. Bu şekilde bir yere varmamız mümkün değil, dedi Cenk

"Bu iş yeni dünyanın ortak pazar alanı. Su üzerinde üretim yaparak yahut suyun kullanım hakkını satın alarak para kazanıyorlar. Okuduğumuz, duyduğumuz kadarıyla pek çok ilimizdeki kaynak suları uluslararası şirketler tarafından satın alınıyor. Satın alınan sular şişelere doldurulup satılıyor", diye sürdürdü konuşmasını.

– Bugün dünyada bir milyara yakın insan içme suyundan mahrumken büyük şirketler dereleri satın alıyor. Su hizmetleri imtiyaz hakkı sözleşmeleri, su kullanım hakkı sözleşmeleri ülkemizin de gündeminde. Su sorunu dünyanın sorunu. BM raporuna göre 2025'te dünya nüfusu 8. 5 milyarı bulacak ve dünya nüfusunun üçte ikisi su stresi altına girecek. Bu, dünyada açlık ve yoksulluğun artması, su yüzünden kavganın çoğalması demek, diye sürdürdü Erkan,

– Peki, yapılacak bentle bunun ne ilgisi var anlayamadım, dedi Bağdagül.

Yiğitle Nadir,"Az sonra(!)" diye takıldılar Bağdagül'e.

– Derenin önüne bent yapmak suyu özelleştirmek demek. 2025'e ne kaldı ki?

– Bizimki de bir şey mi, diye atıldı Fatma. Belgesel miydi neydi hatırlayamadım. Televizyonda seyrettim. Bir derenin üstüne otuz beş baraj yapılacakmış. Bir derenin üstüne otuz beş baraj olur mu Allah aşkına? Otuz beş barajda üretilecek enerji bütün bölgeyi aydınlatır ya!

– Sen öyle san, dedi Erkan. İnşaat halindeki tüm bentlerde üretilecek enerji, enerji açığının ancak yüzde dört-beşini karşılayabilecek kadar. Bu kadar tahribat yüzde dört-beş için. Hâlbuki enerji tasarrufu yapılsa kazanılacak miktar bunun çok daha fazlası… Rüzgâr türbinleri on yılda kendini amorti ediyor. Dağ başlarında rüzgâr ıslık çalıyor, rüzgârdan üretelim elektriği…

– Ne anladım ben bu işten o zaman, dedi İrfan. Belli ki fikrini değiştirmeye başlamıştı.

Songül karıştı söze: Bütün bunlar doğal yaşamı tahrip etmekten başka bir şey değil. Barajlar tüm doğal dengeyi alt üst ediyor… Mutsuzluğun havuzunu yapıyor bunlar. Hidroelektrik santrallerinin ömrü elli yıl yahut altmış yıl. Altmış yıl sonra koca bir enkazla karşı karşıya kalıyorsunuz. İnsanlığın bu ilkel enerji üretim modelinden vazgeçmesi gerekiyor. Üçüncü dünya ülkelerinde doğayı hor kullanmak neredeyse moda haline geldi. Bugün Çin'de, Hindistan'da, Meksika'da, Latin Amerika'da, Orta Doğu'da Güney Afrika'da su yü-

zünden sinirler gergin. İnsanlığın su hakkını tanıyan, su kaynaklarını koruyan mavi sözleşmeyi ivedilikle imzalaması gerekiyor. Doğa yağmacılığına bir son verilmesi gerekiyor… Duru, dümdüz bir sesle anlatıyordu Songül.

Otuz yıl önce çocuk dünyamızı büyüklerin hesaplı hayatından ayırmak üzere inşa ettiğimiz evciğimiz yeni düşüncelere ev sahipliği yapıyordu şimdi.

"Buraya tartışmaya mı geldik, sonra konuşuruz bunları. Yıllar sonra gelmişiz yuvamıza. Gülelim eğlenelim, eskileri yâd edelim," dedi Hülya.

İyice kurumuş kozalakların aleviyle ocaktaki çaydanlık çabucak kaynamış, taze çayın kokusu evciği tutmuştu. Birazdan çıkınlar açılacak, yayla suyuyla yapılmışının tadı bir başka olan Rize çayı sohbetle yudumlanacaktı.

Damda bir tıkırtı oldu. Bu eski bir konuk iletisi yöntemiydi. Dereden alınan bir avuç taş sırayla dam üstünde sektirilirdi. Tıkırtıyı duyan ev sahibi bilirdi ki birisi geldi.

Ardından "Ooooo!.. Kimse yok mu, hane sahipleri evde yok mu?" dedi bir ses.

Hakan'dı gelen. Bir doksan beşlik boyu, geniş omuzları, heybetli cüssesiyle kapının önünde dikiliyordu. İçeri girebilmesi için epeyce manevra yapması gerekiyordu. Yüzünde çoktandır hasret kaldığı yüzlere kavuşmanın verdiği sevinç ve yıllar sonra görüşen insanların her ne gördüyse sevgiyle kabul eden yumuşaklığı vardı.

İçeridekiler ona "Hoş geldin" dediler. Oturacak yer açtılar zar zor. Çocukluk arkadaşlarını görmenin coşkusu seslere yansımıştı. Sesler yükseldi, çınlar oldu… Ses alınıp verilmez oldu. Sesler, sözler döndü dolaştı aynı coğrafyada buluştu.

Anlat hele şu istimlak işini. Birinci ağızdan dinleyelim, dedi Songül.

Hakan "Hukuki süreç bitinceye kadar konuşmama hakkımı kullanmak istiyorum" dedi nükteli bir şekilde.

– Hadi naz etme, her zaman olduğu gibi taşı koymuşsun zaten, diye takıldı Cenk. Naz etme de anlat.

Baktı ki herkes sabırsızlanıyor. Uzatmadı Hakan, yüzündeki yumuşaklık kayboldu. Başladı anlatmaya:

– Güz günüydü. Yer yer kurnazca bakan bezgin iki memur çıkageldi. Biri koltuğunun altına kıstırılmış bir defteri sımsıkı tespit etmiş, diğerinin elinde bir çanta var. Arkalarında da hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi davranan muhtar. Lafı uzatmayayım. Hoşbeş demeye kalmadı, mahalle insanla doldu. Bilirsiniz burayı iki kişi yan yana görüldü mü diğerleri bedeniyle olamamışsa gözüyle kulağıyla orda olur. Öyle oldu… Her kafadan bir ses çıkar oldu. Dönüldü dolaşıldı sadede gelindi. Başladı memurun biri ölçmeye ötekisi yazmaya. Tabii işler özetlediğim gibi hep yolunda gitmedi. Yer yer bir karışlık yer yüzünden tartışmalar, itişmeler… Derken Evren'e kadar gelindi.

İmam ve Ağa Ahmet, yan yanalar. Ağa Ahmet gözlerini önce gökyüzünde sonra dağlarda gezdirdi… Bu onun hamle sırasını karşısındakine bırakma biçimiydi. Karşısında muhtar… Muhtarda bir kibir bir kibir… Son sözü ben söylerim diyen sesiyle:

– Bu mahallede yazılacak başka yer yok, dedi.

Ben hemen atıldım, "Nasıl yok?" dedim. Hiddetlendim. "Burayı gözün görmüyor mu senin?"dedim.

– Neresi kaldı, gözüm nereyi görecek de ben görmedim, dedi muhtar.

– Evciğimiz, dedim. Evciğimiz yazılmadı. Muhtara döndüm. "Görebilseydin, sen oranın da icabına bakardın" diye sert çıktım. "Evciği görebilecek gözün olsaydı bu işler başımıza gelmezdi" dedim. Ben ona, o bana… Biraz ağız dalaşı yaptık velhasıl. Koca Yusuf araya girdi de ayırdı bizi. Yoksa ağzını burnunu dağıtacaktım şerefsizin. Laz anlatıyor: Muhtar bizi hiçe sayınca gözlerim yuvalarından fırlayacakmış gibi olmuş. Yüzüm aldan mora kesmiş. Kaybedecek bir şeyi kalmamışlar kadar gözüm dönmüş…

İyi ki de öyle olmuş. Bütün köylü evciğe tapu kesilmesi gerektiğine bir anda ikna olmuşlar, hukuki varlığımızı kabul etmişler, memu-

run ikna olmasına da katkıda bulunmuşlardı. Zaman kazanmıştım. Hatta İmam İsa üstüne üstlük "Burayı yapanlar has uşaklar, öyle eften püften uşaklar değiller" filan dedi. Aksi olsaydı hepsine bir bir gösterecektim. Baktılar gördüler ki pabuç pahalı. Ölçü aletini eline alan kel olan memur üç beş hareketle belirleyiverdi ölçüyü. "Yaz!" dedi. On üç metre kare.

Kısacık bir tereddütten sonra on üç metrekare tek katlı kâgir ev. Bilirkişi edalı yazıcı memur yazdı ve usulca defteri kapadı. O defteri kapayınca benim tepem attı yeniden. Avlusunu yazmadınız daha dedim. Avlusuz ev olur mu? Bu sefer hiç lafı ikilemedi seninkiler. Usulca kapadığı defteri yine usulca açtı memur. "Dere ile çamlık arasındaki gördüğünüz tüm alanı avlu olarak tapuya dâhil edeceksiniz" dedim.

Ölçümcü olanı aleti yeniden eline aldı. Ölçtü biçti, üç bin yedi yüz metre kare tarla" dedi. Ötekisi notunu aldı.

Ben, muhtara döndüm. Tüm köşeye kıstırılmışlar gibi ufalmıştı. "Şimdi tamam işte" dedim. "Tamam değil ya şimdilik tamam olsun" dedim. Çocukluğumuzu dava etmenin başka yolu var mıydı? Seninkiler hiç ses etmediler. Hatta baktım bir de efendilik düşmüş davranışlarına ki görmelisiniz. İnanamayacaksınız ama fakiranemizden nezaketle ayrıldılar. İş bitti. Sen sağ ben selamet evli evine köylü köyüne döndü. Kimileri işin muhasebesini yapmaya devam etti.

Evcik nefes almıyor, pür dikkat dinliyordu ki "Yaşa be Hakan! Desene sen olmasaydın hatıralarımıza sahip çıkan olmayacaktı" dedi Nadir. Bir alkış koptu ardından. Islık, kıyamet…

– Durun! Durun! Dedi Hakan. Daha bitmedi. Aradan zaman geçti. İlkyaza doğruydu. İlden muhtar eliyle bir kâğıt yollamışlar. Taşınmazın yüzölçümü, bedeli, daha bilmem ne yazan bir pusula. Muhtar kâğıdı verirken, bana dünyayı bağışlamış gibi bir büyüklenme içinde. Hiç istifimi bozmadan aldım kâğıdı, çalımına alaka göstermedim. O, ağzıma bir parmak bal çaldığını sandığından, bir iş görmenin saadetiyle memnun… Bense hesabı bitmemiş bir insanın kaygısıyla kızgın…

Kâğıdı aldım. Kâğıtla birlikte, gidip söz konusu bedeli aldım.

Şenlikli sesiyle güldü Bağdagül. Gül yüzünde güneş açtı yine. "Eeeee!" dedi. "Biz de varisiz. Ne düştü şimdi payımıza?" dedi.

Bağdagül, tüm kazanmışların sesi gibi neşeli bir cevap beklerken son derece ciddi bir yüzle karşılaştı.

– Çok şey, dedi Hakan ağır ağır. Payımıza çok şey düştü, sesinin tonu payın çokluğunu vurguluyordu.

"Biz de tam bu meseleyi konuşuyorduk" dedi İrfan. Biz konuşurken sen çocukluk anılarımızı kurtarmışsın meğer dedi. Sesi takdir ve hayranlık çınlıyordu.

"Daha bitmedi", dedi Hakan. "Daha bitmedi." Bedeni bir yay gibi gergin, omuzları cihan hükümdarının omuzları gibi güçlüydü. Gözleri erken açmış güneş gibiydi. Başı dik, sesi son derece kararlıydı. "Dava edeceğim onları" dedi. "Dava edeceğim…"

Köyde gün dönmüş, kızıla kesmişti. Top Tepesi'nde şafak al kana boyanmıştı. Ocaklar yanıyor, bacalardan dumanlar yükseliyordu Hepimiz Hakan'ın ağzının içine bakıyorduk.

Herkese anlatıyordu Hakan. Duyan duymayan herkese…"Dava edeceğim onları…"

ZARİFE NİNE, OĞLU VE SÖĞÜTLERİN BEKÇİSİ

Sağ yanının üstüne yattığı yer yatağından besmele çekerek doğruldu Zarife Nine. Hayır diledi. Kalktı, ayak yoluna gidip elini yüzünü yıkadı, ihtiyaç giderdi. Aşhaneye geldi. Elleriyle ocaklığın üstündeki tereği* yoklayarak kibrit kutusunu buldu. Kibriti çaktı, kibritin aydınlığıyla kuzinenin altındaki çıra tepsisinden bir parça alıp yaktı. Çıra kendine özgü kokusunu yayarak tutuştu. Diğer eliyle kuzinenin kapağını açıp iri bir parça odunu içine iyice yerleştirdi. Çırayı oduna yasladı. Üstüne ince kesilmiş odunları çaprazlama koydu. Kapağı kapadı. Gelen çatırtılardan odunların tutuştuğuna emin oldu. Doğruldu. İbriğe su doldurup kuzinenin üstüne koydu.

Kuzinenin kapağından sızan yalazın aydınlığı terekte, çatmada duvarda irili ufaklı gölgeler oluşturuyordu. Sabahın olmasına daha çok vardı. Zarife Nine, yalazın elverdiği ölçüde güne hazırlanacaktı. Gelinler ve öteki oğul koyunlara bakmak ve çayır biçmek üzere oba-

* Terek: Mutfak rafı

daydı. Altı inek, cenikten* bugün gelecek koca, bir oğul, beş torun hepsi ondan hizmet bekliyordu.

Akşamdan hazırladığı unla dolu hamur teknesini indirdi. Yalazın aydınlattığı yere koydu. İçine bir avuç tuz ve bir tatlı kaşığı maya attı. İbrikteki ılıyan sudan ilave ederek iyice yoğurdu. Hamur teknesini mayalanmak üzere ince bir minderin üstüne yerleştirdi, teknenin ağzını kapatıp üstünü sardı. Şükretti.

Kalktı. Öne eğilmiş omzu, kamburlaşmış sırtı ile bir yay açısı oluşturuyordu. Henüz çorap giymemiş bacaklarının derisi buruşmuş ve sarkmıştı. Yine de bu bacaklar, gün boyu arı gibi çalışan bedenini kuvvetle taşırdı.

Bir eli belinde diline pelesenk ettiği ıh!, Ih! seslerini çıkararak birçok aletin ve mahsulün yer aldığı küçük odaya gitti. Burayı yıldızlar iyi aydınlatırdı. Henüz gün doğmadığından yıldızların ışığında işini görecekti.

Bir bez torbanın içinde tuza gömülü halde duvara asılı etten bir parça çıkarıp kalanı yerine astı. Cenikten getirdiği bir çuvaldan taş fırında fırınlanıp kurutulmuş fasulye çıkardı. Çuvalın ağzını bağladı.

Bugün sarma saracak, fırın fasulyesi pişirecekti. Oğlu öyle istemişti.

Aşhaneye döndü. Elindekileri sofraya koydu. Kuzinenin odununu tazeledi. Ateş çatırdadı. Dışı bir hayli isli büyükçe bir tencereyi kuzinenin üstüne koydu. İbrikteki kalan kaynamış suyu içine aktardı. Fırın fasulyelerini de içine koydu. Gün ağarıncaya haşlanırdı. Karanlıkta görmeye alışmış gözlerine ateşin yalazı yol gösteriyordu.

Ambardan çıkardığı üç avuç fırınlanmış mısır yarmasını ve iki avuç pirinci tepsiye koydu. Sinideki eti ince ince kıydı, yıkadı. Tepsiye ilave etti. Bir avuç kekik ve iki çay kaşığı tuz koydu. iki bardak su ekledi. Et yağlıydı, yağ koymadı. Güzelce yoğurdu. İşi bitesiye terbiyelenirdi. İç tepsisini yana sürüp doğruldu. Birazdan şafak söker namaz olurdu.

---

* Cenik: Rakımı alçak yer, yayla karşıtı

Belini tutarak doğruldu. Abdesthaneye gitti, abdest aldı. Döndü, aşhaneye gelerek seccadeyi serdi. Başındaki çemberi namaz başörtüsü gibi örttü. Bir süre dualar ederek seccadenin üstünde oturdu. Sonra vakti doğrulayıp namaza başladı. Duaları yer yer yüksek sesle okudu. Kehribar tespihi şakırdatarak çekti. Postun üstünde dünyadan kopmuş gibiydi. Son duayı ettikten sonra beklenmedik bir çeviklikle sanki bıçakla iki zamanı keserek tespihi seccadenin içine koyup dürdü.

Çemberini üçgen haline getirip başını örttü. Gitti dualar okuyarak dış kapının kilidini açtı. Buz gibi bir ayaz artığı hava içeri hücum etti. Soğuk yüzünü yaktı.

Dünden hazırladığı süt kovasını alıp ahırın yolunu tuttu. Önce yolunun üstündeki samanlıktan ot aldı. Sırtında ot sepeti, bir elinde süt kovası, ahır kapısına geldi. Diğer eliyle ahırın kapısını açtı. Kesif bir koku olanca ağırlığıyla burnuna doldu. Hayvanlar henüz yatıyordu. Kimi derin derin soluyordu, kimi geviş getiriyordu. Sepetteki otu gören ikisi ayağa kalktı, sonra diğerleri. Önce Yadigârdan başlardı. Sepete cömertçe elini daldırdı Yadigârın önüne koydu. Öncesini bilmezdi ama üç kuşak öncesinden hatıra Yadigâr'ı sevdi, okşadı; kalçalarındaki kılları aşağı sıvazlayarak onunla alçak sesle sevgiyle konuştu. Eğildi. Süt kovasını memenin altına hizaladı. Beline iliştirdiği bezle Yadigâr'ın memelerini sildi. Bezi tekrar kuşağına kıstırdı. Sonra Yadigâr'ın bugünkü varlığını kovasına doldurdu. Dolan kovayı eve gidip ağzı süzgeçli kazana boşaltıp döndü. Aynı işlemi diğerlerine de uygulayıp sağılımı bitirdi.

Mal sürme sırası gelen torunu uyandırdı. Ahıra inip ineklerin bağını çözdü.

Rıza evin çatısının altına sokulu değneği aldı iki gözünün biri tam açılmamış, uyku mahmurluğu içinde olduğu halde sığırları önüne katarak meraya sürmek üzere yola koyuldu.

Makine gibi işliyordu Zarife Nine. Atacağı her adım, harcayacağı her dakika yıllar öncesinden hesaplıydı. Bütün yaptığı bunların bir tekrarından ibaretti.

Kuzinenin odununu tazeledi. Çite* gitti. İhtiyatlı adımlarla lahanaların arasına daldı. Mart bozumundan beri yayladaydı. O günden bu yana ancak serpilmişti çit. Gelişmiş yapraklardan bir kucak topladı, bir kenara koydu. Sonra aynı dikkatle sulama göletçiklerine kadar yürüdü. Ayaklarını sulama arkının iki yanına aralayıp eski bir çinko kovayı göletçiğe daldırdı sonra yaşından beklenmedik bir çeviklikle çitin en uzak noktasına ulaşabilecek şekilde savurdu. Sulandıkça artan toprak kokusu ciğerlerine doldu. Yorgunluktan yüzü pembeden kırmızıya döndü.

Topladığı lahanayı kucaklayıp eve geldi. Haşlamak üzere ocağa koydu. Mayalanmış hamuru tepsiye koyup fırına sürdü. İbrikteki kaynamış sudan çay yaptı, torunları kaldırdı. Oğlu uyuyordu, kaldırmaya kıyamadı. El birliğiyle sofra kuruldu. İnekleri meraya götüren Rıza da dönmüştü. Dünden kalan ekmekle bol tereyağlı, peynirli bir kahvaltı yapıldı. Sofra toplanırken günün iş bölümü de yapıldı. Kimi su taşıyacak, kimi yayığa yardım edecek…

Büyük torun hariç diğerleri suya gittiler.

Zarife Nine lahana tenceresini ocaktan indirip süt kazanını büyük torunun yardımıyla kuzinenin üstüne koydu. Kuzineye odun koydu.

Sofranın üstündeki temizlenmiş siniye haşladığı lahanaları çıkardı. Lahananın saplarını iyice ezdi. Yakup'u öyle severdi. Büyük bir sabır ve özenle hazırladığı harcı lahanaların içine sardı, üstüne sarmaları kapatacak kadar su koydu.

Yakup kalktı. Anasını selamladı.

Anası:

– Uyandırdım mı oğul? Gürültü etmedim inşallah, diye af diledi.

Oğlunun gerinip "Uykumu almışım" demesiyle rahatladı. Korkardı oğlunun rahatının kaçmasından.

Pişen ekmeği fırından çıkardı. Ona bol tereyağı, taze sütün üstünden topladığı kaymak, peynir ve baldan oluşan bir kahvaltı hazırladı. Pişen sütü büyük torunun yardımıyla kuzinenin üstünden indirdi.

* Çit: Etrafı çevrili sebze bahçesi

Oğlu yerken o sarmayı ve fırın fasulyesini pişmek üzere kuzinenin üstüne koydu. Kuzineye son kez odun koydu. Yayık yayılacaktı. Sıcak ortamda yayık yağ toplamazdı…

Torunlar sudan geldiler. Evde her zaman bir yabancı gibi duran Yakup'u görmezden geldiler. O yokmuş gibi davrandılar.

Yakup kahvaltısını bitirip köşede kuzinenin sıcağında biraz uzandı.

Zarife Nine, ambarın köşesinde diklenmiş yayığı torunların yardımıyla yere yatırdı. Yetmiş seksen kiloluk insanı rahatlıkla içine alabilecek büyüklükteki yayığın iki başını tavanda asılı uçları halka yapılmış iplerle bağlayarak yerden yükselttiler. Çocuklar erzak odasındaki yoğurtları içeri taşıdılar. El birliğiyle yayığı hazırladılar.

Büyük torun yayığın baş tarafına oturup bacaklarıyla yayığı itiyor diğerleri ikişer ikişer itilen yayığı karşılayıp geri itiyorlardı…

Zarife Nine, bir yandan kap kacak yıkıyor diğer yandan boşalacak yayık için hazırlıklar yapıyordu.

Yakup güneşin yükselmeye başladığını görünce her zamanki yerine, kapıdaki alıç ağacının altına, oturdu. Güneşlendi. Karşı mahalledeki işindeki gücündeki insanları tembel tembel seyrederek düşüncelere daldı. Yılan besledi.

Öğlen olmadan içeri girdi. Çocuklar yayık yayarken anasının sunduğu sarmadan bir güzel yedi.

Anası:

– Başka bir şey ister misin oğul? dedi.

Ne zaman böyle sorular sorsa Yakup bir isteği bir derdi olmasa da hafifçe marazlanır, bir sıkıntısı olmasa bile üretirdi. Yine öyle yaptı.

– Biraz midem ağrıyor, dedi.

Yaşlı kadın kaygılandı.

Kaygılı anasının ilgisi hoşuna gittiyse de uzatmadı.

– Uyursam geçer, dedi. Sobanın arkasındaki her zamanki yerine uzandı. Sarmanın verdiği ağırlıkla uykuya daldı. Anası odadan getirdiği bir mitille oğlunun üstünü örttü ve onu uyandırmaktan tedirgin ola ola oğlunun sofrasını toplayıp bulaşığı yıkadı, işlerini yaptı.

Neden sonra Yakup uyandı. Gerindi. Yayığı güçlükle boşaltmaya çalışan çocuklara ve anasına baktı. Hiç ses etmedi. Bir isteği yoksa, anası hariç, kimseyle pek konuşmazdı. Kalktı, ayak yoluna gitti. Hacetini giderdi. Çıktı. Alıcın altına oturdu.

Yayık yayma işini bitiren torunların üçü, onun önünden geçip oynamaya gittiler.

Alıcın altında epeyce oturan Yakup, ikindi vaktine doğru anasına seslendi. Yayıktan boşaltılan ayranı kesmekle uğraşan yaşlı kadın, ayran bulaşmış üstüyle kapıda göründü.

Yakup:

– Derenin kenarındaki söğütleri kesip satacağım, dedi.

Anası:

– Olur mu öyle şey! Yaş ağaç kesilir mi? Hem kuşlara yuvadır, gelene geçene gölge eder…

Şaşırdı Yakup. Bir dediğini iki etmeyen anası ne diye söylediğine karşı çıkmıştı? Bir anlam veremedi.

Anası:

– Ağaç kesip satacak kadar ihtiyaç sahibi değiliz. Baban kızar oğul, dedi… Söğüt ağacı kesilince ağlar. Bütün çabamız bakmakla yükümlü olduklarımız ağlamasın diyedir. Üstelik ağaç bizden bakım istemez, korunmayı ister sadece.

Yaşlı kadın sözünü bitirdi, kuzinenin üstünde kesilmekte olan ayranı kontrol etmek üzere içeri gitti.

Anasına biraz da hiddetlenen Yakup, odun kestikleri motoru alıp bir çırpıda söğüdün dibine gitti. Gözünü para bürümüştü. Hiç tereddüt etmeden motoru çalıştırdı. Söğüdün dallarından bir kuş ordusu havalandı. Asır vardır derenin kenarını beklemiş, yaşlı söğüdü çatırtılar arasında bir çırpıda yere devirdi.

Motoru durdurdu. Yorulmuştu. Öyle çalışmaya gelemezdi

On dakika yetmiş de artmıştı bile. Motoru olduğu yere bıraktı. Birilerine aldırırdı. Ağacın dallarını da birine budatırdı nasıl olsa. Yavaş yavaş yürüyerek döndü. Evin kapısındaki alıç ağacının dibindeki taşın başına, her zamanki yerine, oturdu.

İçeri seslendi. Anasından su istedi. Anasının elinden su içmeyi severdi.

Anası olanları duymamıştı. Suyu getirdi. Oğlu içene kadar başında bekledi. Oğlu bir şey yer içerken seyretmeyi severdi. Usulca "Acıkmışsındır. Taze yağlı ekmek getireyim sana" dedi.

İçeri girdi.

Söğüdün dibini kim bilir kaç yıldır mesken tutmuş karayılan – Yakup'un peşi sıra gelmiş olmalı– çorabıyla pantolonunun paçası arasındaki açıklıktan sessizce ısırdı Yakup'u. Canının yandığını hisseden Yakup şöyle bir silkindi, baktı, bir şey göremedi. Oturmaya devam etti. Çok geçmeden ayak bileğinin sızladığını hissetti. Eğildi, sızlayan yeri tespit etti. Kızarmıştı. Bir şey ısırmış olmalı, dedi. Söylendi. "Şöyle bir kendi haline bırakıp keyfince oturtmazlar insanı. İnsan etmemişse börtü böcek rahatsız eder" dedi. Ağaca taşa kızdı, dünyaya kızdı… Sızısı daha da arttı.

Anası bir elinde yağlı ekmek, bir elinde ayranla kapıya geldiğinde oğlu bacağını tutuyordu.

Telaşla,

– Ne oldu oğul? dedi.

Yakup ,

– Bir sızı peyda oldu bacağımda, dedi.

Yaşlı kadın eğildi. Oğlunun işaret ettiği yere baktı. El ayası büyüklüğündeki kızarıklığı ve ortasındaki diş izini görür görmez yılların tecrübesiyle:

– Gördün mü başımıza gelenleri? dedi. Yılan sokmuş seni, dedi. Telaşla komşulara, torunlara seslendi. Yetişin! dedi ününün yettiğince.

Sesi duyan dışarıya çıktı, dışarıdakiler olay yerine yetişti. Biri "Hareket ettirmeyin" diyordu. Diğeri "Bana bir bağ getirin; ısırılan yerin üstünden sıkıca bağlayalım. Zehir kana karışmasın" diyordu. Bir başkası "İnşallah zehirsizdir" diyordu.

Onlar telaşlanadursun söğütlerin bekçisi, bir yandan öcünü almanın verdiği rahatlıkla öte yandan yıllardır yurt tuttuğu mekânından ayrı kalacak olmanın verdiği üzüntüyle yavaş yavaş samanlıktaki otların içine süründü.

GÖKÇEBEL'DEN GEÇERKEN

Saat daha sabahın altısı. Garip, iki inek, üç düve, bir de mandayla ıslık çalarak ağır ağır yürüyordu. Hayvanlar ara sıra yoldan saparsa "Heş! Ho! Oha!" diye bağırıyordu. Asiye'nin evine yaklaşınca sesindeki rengi değiştiriyor, kim bilir kaç yüzüncü kez Asiye türküsünü ıslığıyla yanık yanık çalıyordu. Asiyelerin evinin tam hizasına gelince başını belli belirsiz yukarı kaldırıyor, perdeyi hafifçe aralamış, kendisini bekleyen Asiye'yle göz göze konuşuyorlardı. An dolunca Garip aynı sessizlikle başını önüne eğiyor, türküden güç alarak yürüyordu… Ta ki Karaçukur'a kadar.

Yeniçeğelli'ye vardığında malı suya vuruyor, dal köprüden geçmek istemediği zamanlar paçalarını sıvıyor, suya giriyor, yaz vakti suyu iyice azalmış Gelivera'yı yürüyerek geçiyordu. Ayaklarının ıslaklığına aldırmayıp lastik ayakkaplarını giyiyor, Kuzukulak Ağzı'ndan çama sapıyordu. Sabah rüzgârında kozalak, alaçam kokularıyla yürüyordu. Bazı sabahlar mal sürenlere rastladığı oluyordu o kadar.

Çam bitip de çayır başlar başlamaz malın peşini bırakıp bir soluk oturuyor sonra hülyalara dala düşüne evin yolunu tutuyordu. Kim

bilir kaçıncı keredir hep aynı yazgıyı yaşıyordu. Nasıl etse de Asiye'yi alabilseydi. Bunun mümkünü var mıydı? Bu yaşta aka boyanmıştı saçları. Düşün düşün olmuyordu. Bir çıkış yolu bulamıyordu. Ne de olsa düşman çocuklarıydılar. Asiye'nin babası Allah'ın suyunu Garip'in babasından esirgemiş, aslında mera olan su yatağını çevirip çayır yapmış, bu dik arazinin bitiminden suyu tersine akıtmak mümkün olmamıştı. Garipler obaya göçünce bir hayli dik olan bu yokuşu binbir güçlükle tırmanarak suya erişmek zorunda kalmışlardı. Ne araya girenler ne de edilen kavgalar sorunu çözmüştü.

Garip'in Anası iki de bir "İnsanlık öldü mü canım? Belli ki ölmüş, ölmüş. Komşuluk hakkı da mı yok?" deyip söyleniyordu… Böyle insanın kızı alınır mıydı? Armut dibine düşerdi. Allah'ın verdiğini kuldan esirgeyende sevgi yeşerir miydi? Belli ki bir hevesti onunkisi.

Asiye için de bu sevgiyi savunmak imkansızdı. Çokları çok görüyorlardı ona. Hatta varlığına laf ediliyordu. Kız evlat değil mi, en iyisi düşmanın oğluna sevdalanır; anasını babasını zora sokar, soyu sopu kepaze eder diyorlardı…

Garip doluya koysa almıyor, boşa koysa dolmuyordu. Düşünmekten yoruldukça hülyalarında sapmalar oluyor, karamsarlaşıyor olmadık şeyler düşünüyordu. İşin içinden çıkamadığı günlerden birinde yine ıslığından güç aldı.

Koy verdin gittin beni
Allah'ından bulasın
Kimse almasın seni
Yine bana kalasın

Gelevara deresi
İki dağın arası
Yüzünden silinmesin
Bıçağımın yarası

Defalarca çaldığı türküyle yolu neredeyse tüketmişti. Türkünün ezgisi yüreğini daha da daraltmıştı ki Gelivera Köprüsü'nün üstünde elinde süt bakracıyla obaya giden Asiye'yi gördü. Yüreği daha

da sıkıştı. Telaşla ıslıkla seslendi. Asiye bakmıyordu. Telaşı daha da arttı. Türküden medet umdu bu defa. Asiye'nin irkilip etrafa baktığını, kendisini fark ettiğini görünce ıslıkla"Bugün Kılanlık Tepesi'ne gel!"dedi. Cevabı beklemedi. Asiye de hiçbir söz etmedi zaten.

Garip eve vardı. Anasının kahvaltı niyetine hazırladığı kavut helmesini içti. Sütün üstünü topladı, çavdar ekmeğini bandıra bandıra topladığı kaymağı bir güzel yedi. Bir parça çavdar ekmeğiyle çökeleği çantasına koydu. Anasına:

– Malı sen sür. Ben bugün çamda mantar toplayacağım. Espiye'de satarım. İsteyenler olmuştu, dedi.

Alelacele evden ayrıldı. Kabına sığmıyordu. Hem heyecanlıydı hem de sabırsızdı. Bu haldeyken gününü köy içinde geçiremezdi. Burada kalacak olursa: "Bu ne hal?"diyene yalan uydurmak gerekecekti. Bir sürü can sıkıcı suale cevap verecekti. Hem cebinde beş kuruş yoktu. Satar harçlık ederim, diye düşündü.

Hava günlük güneşlikti. Köprüyü geçip Ahmatlı'ya saptı. Ağdaş Deresini kendine kılavuz edip Çatalgöl'e geldi. Yaz dolayısıyla suyu azalınca taşları açığa çıkmış Ağdaş Deresi'ndeki taşların üstünden sıçrayarak karşıya geçti.

Dereye bitişmiş gibi sıralanan kayın, sarıçam, köknar, karaçam ağaçlarıyla örülü çama saptı. Sevgiyle söyleşmek istercesine bakan bir tüylü zambakla karşı karşıya kalınca biraz oturup soluklandı. Zambağı seyretti, çiçeğine dokundu. Kokladı. Sonra avucunun içi gibi bildiği çamların kah dalları altında kah orman altı bitkilerinin arasında yol harçlığını çıkaracak olduğu mantarları aradı.

Bu yıl hava yağışlı gitmiş mantarlar erken oluşmuştu. O taraf bu taraf derken çuval dolmuştu. Hem yürüyor hem düşünüyordu. Kavuşmalıydılar artık. Ne yapıp ne edip kavuşmalıydılar.

Dolu çuvalı çama yaslayıp çamın bitimindeki Kılanlık Tepesine yöneldi. Güneşe baktı. Vakit yanaşmıştı. Tepe yeni görünmüştü ki Asiye'nin kendinden önce gelmiş olduğunu ve kekik topladığını gördü.

Aceleyle, duyulur duyulmaz bir sesle : "Asiye!" diye seslendi.

Asiye kafasını kaldırdı. Sesin geldiği yöne dair hiç tereddüt etme-

den baktı. Dosdoğru kendisine bakıyordu şimdi. Siyah saçları kırmızı çemberinin altından serpilmişti. Yeşil gözleri alev alev yanıyordu. Boynuna kırmızı bir kurdeleye bağlı lira takmıştı. Belki hep takardı da şimdi gömleğinin üstüne çıkarmıştı.

Belli belirsiz "Geldim" diyen sese yetişti Garip

Asiye'nin pembesi ala dönmüş yanaklarında kalbini gördü. Durdu. Yavaşça sevdiğinin yüzünü avuçlarının arasına alıp gözlerine baktı, hiç bırakmayacakmışçasına sarıldı. Kucaklaştılar.

Burası ağaçsız alandı. Bir gören olurdu. Umursamadılar. Oturdular.

Sessizdi Asiye. Ne zaman buluşsalar pek konuşmazdı. Söze gerek duymaz sonsuz bir huzur ve mutlulukla uzaklara bakar dururdu. Bugün de öyle ufukların ötesine bakıyordu.

Ruhlarını bir ferahlık duygusu sarmıştı. Dünya ne kadar geniş ve huzurlu bir yerdi.

Burası köyün her yanına hâkim çayırlık bir tepeydi. Kim nereden geliyor, nereye gidiyor görmek mümkündü. Kekik, sarı çay, arap sümbülleri, üçgüller, çuha çiçekleri, dağ sümbülleri, yüksükotları, gümüşhane çiçekleri arasında her şeyi ve herkesi aşağıda bırakarak oturuyorlardı.

Hem ne diye karşı çıkarlardı birbirlerini sevmelerine? Açgözlülükle, kavgayla, düşmanlıkla bir yere varılır mıydı? Anası: "İçecek suyun yoksa aşk karın doyurmuyor."deyip şah kaldırıyordu. "Allah'ın suyunu bize kıt ettiler" diyor başka bir şey söylemiyordu… Anasının sesini duyar gibi oldu… Beyni uğuldamaya başladı, başı döndü… Kavuşamama ihtimali sabrını tüketti.

– Beni Yusuf ile Havva gibi sevecek misin Asiye? Ne olursa olsun beni hep sevecek misin? dedi. Sesi düğümlenmiş gibiydi.

Asiye kırgın bir sesle: "Böyle soru olur mu?" dedi.

Garip:

– Kaç benimle Asiye. Pazar günü otçu göçüyle gidelim buralardan. Pazar günü otçu göçüyle fındığa gideceğim. Seni Kuzukulak Ağzı'ndan alırım, dedi.

Sormuyordu Garip. "Gel!" diyordu. Sözleştiler.

Asiye yaprak yeşili gözleriyle şöyle bir etrafa baktıktan sonra fişek gibi kalktı. Eteğini doldurasıya olmasa da biraz kekik toplaması gerekti. Yoksa anası sorarsa ne cevap verecekti. Yanakları al aldı. Kalbi yerinden fırlayacakmış gibi atıyordu… Hızla tepenin ardını aştı.

Asiye gözden kayboluncaya dek Garip ardından baktı. O da ne yapacağını tam bilmiyordu. Hızlı olmalıydı, hata yapmamalıydı.

Önce Kılanlık Tepesinden Gelivera'yı uzun uzun seyretti. Gelivera'ya değil geleceğe bakıyordu.

Sonra birdenbire seyre bir son verdi. Yola koyuldu. Yapacak çok işi vardı. Belirlediği yerden mantar çuvalını sırtladı. Pürlerden, kozalaklardan tutunarak kaya çamdan indi. Bir şarkı tutturmuş çağıldayan Ağdaş Deresi'nin kılavuzluğunda evin yolunu tuttu.

Eve varınca kimseyle fazla bir şey konuşmadan yattı. Yarın işi çoktu.

Sabahleyin malı meraya anası sürdü. Bir şeyler atıştırıp atına atladı, çıktı.

Gün boyu günler öncesinden balyaladığı otları atla Kuzukulak Ağzı'na taşıdı. Halinde bir başkalık vardı. Anasının "Dur,dinlen" demesine aldırmıyordu. Arı gibi çalışıyordu Otu taşımak kolaydı ya kesilmiş odunu taşımak onu bitirmişti. Buna rağmen yorgunluk duymuyordu. Kendini dağları devirecek kadar güçlü hissediyordu.

Bu gece obada kalacaktı. Anasıyla köye inmeyecekti.

Dereye girdi. Dönekte otun pisliğini, teninin terini atacak kadar yüzdü. Obaya döndü.

Obada kalırsa sanki bir aksilik olmasına engel olurdu. Asiye'nin anası, babası obadaydı.

Obada her şey her zamanki gibiydi. Atını yemledi, meraya saldı. Paskaya* geldi.

Gecenin sessizliğini obadaki itler yırtıyordu. Köpek seslerine rağmen erkenden uyudu.

---

* Paska: Oba evi

Ertesi gün kuşluk vakti ancak uyanabildi. Kalktı. Anası çoktan gelmişti. Anasının getirdiği azıktan yedi. Çoktan pişmiş sabah sütünden bir maşrapa aldı. Maşrapayı dikip içti. Kör aynada tıraş oldu.

Evden çıktı. Obadaki delikanlıları topladı. Karaçukur çamını geçip Ağaçayırı'nın dibine indiler.

Asiye nerdeydi. Yoksa köye mi inmişti? Hiç karşılaşmamışlardı… Ne fark ederdi. Obada da kalsa köyde de kalsa bugün onunla gelecekti.

Arabacı Kamil gelmişti bile. Hayhuyla bir çırpıda arabayı yüklediler. Kesilmiş odunlar altta, ot balyaları üstteydi. Balyaları kasanın ortasına ızgara biçiminde koydurmuş, her birini urganla kasaya bağlamıştı Garip. Kimse ikna edememişti onu. Planını kimselere söylemiyordu. Hele bir ceniğe inelim o zaman öğrenirler, diyordu kendi kendine. Bu sefer böyle dizelim, diyor da başka bir şey demiyordu. İstediği gibi oldu. Her şey bitti. Kamyonun yan kasa kapaklarını kapattılar.

Acıkmışlardı. Karaçukur'a döndüler. Garip'in anasının hazırladığı mıhlamayı yediler. İçi içine sığmıyordu Garip'in. Asiye ortalıkta görünmüyordu ya her şey planladığı gibi olacaktı, biliyordu.

Asiye kimsenin kendisini göremeyeceğinden emin olduğu bir anda evden çıktı. Elinde bir naylon çanta, başında allı yazma seke seke yürüyerek çamı geçip gitti. Kamyonda kendine ayrılmış alana süzüldü. Ot balyalarının arasına oturdu. Şimdi sadece gökyüzünü görebiliyordu. Memnundu…

Gitme zamanıydı.

Çaylarını içen Garip ve Şoför Kamil kalktılar. Paskadan çıktılar. Delikanlılarla vedalaştılar. Garip anasının elini öptü, tembih ettiklerini iyice dinledi. Anasına "Allaha ısmarladık!" dedi. Mantar çuvalını omuzladı.

Anası, bir maşrapa suyu arkalarından hızlıca serpti. "Allah yolunuzu, izinizi açık etsin, Allah'a emanet olun!" dedi.

Garip, her şeye vedalaşan gözlerle bakıyordu. İnerken Asiyelerin paskasına göz attı. Baca tütmüyordu. Gittiğinden emin oldu.

Çamı, dereyi geçtiler. Yüklü kamyonun kasasının arka kapağını da kapattılar. Ön kasaya geçtiler. Şoför Kamil ağır arabayı çalıştırdı. Dağa taşa korna çaldı. Ağır aksak, yola koyuldular. Bir yandan sohbet ediyorlardı. Neşeliydiler.

Kamyon yol aldıkça arkalarında koca bir toz bulutu bırakıyorlardı. Pek sıcaktı bugün. Üç gündür, Gelivera Deresi'ne göre şekillenmiş toprak yol toza dumana bürünmüştü.

Gün dönmüştü. Akşama daha vardı ama hava kararıvermişti.

Tam köy bitimine gelmişlerdi ki jandarmalar arabayı durdurdular.

Orta yaşlı, karayağız olanı selam dahi vermeden,

– Kasayı açın! dedi.

Garip'in yüreği ağzına gelmişti.

Birlikte aşağı indiler.

Karayağız jandarma:

"Bizden tarafı açın!" diyordu ısrarla.

Garip, korkup telaşlandığını belli etmemek için elinden geleni yapıyor, Asiye'nin yüzünü gözlerinin önüne getiriyor, ondan güç almaya çalışıyordu. Şoför bir köşesinden Garip diğer köşesinden çekiçleyip kasayı açtılar.

Karayağız olan jandarma:

– Odunların hepsi kesilmiş, öyle değil mi? Kereste yok, değil mi? dedi.

Garip:

Mümkün olduğunca kendinden emin bir şekilde:

– Hepsi kesilmiş amirim. Kereste yok. Üstüne de ot yükledik gördüğünüz gibi, dedi.

Jandarma kafasını salladı. Gözünün yanıyla, ikisini tekrar süzdü. "Geçin!" dedi.

Kulakları uğulduyordu Garip'in. Gözü kararır gibi olmuştu. Sırtından terler boşanmıştı. Yıkılmamak için son bir kez direndi. Kamyoncunun "Haydi!" demesiyle hareket etti.

Kasayı aynı şekilde tutup kaldırdılar. Zincirleri taktılar. Jandarmaya "Eyvallah! Kolay gelsin komutanım!" dediler. Bindiler.

Şoför Kamil:

"Niye bu kadar telaş ettin? Betin benzin kalmadı. Silah kaçırmıyoruz, kız kaçırmıyoruz. Bu kadar korkacak ne var? Jandarma fark etmedi fakat ben seni bilirim. Pek telaşlandın yahu!" dedi.

Garip:

– Odunu mesele ederler belki.

Kamil:

– Kurumuş ağaçtan edilmiş odunun nesi suç? Kör değiller besbelli… Teybe bir kaset koyuver, havayı dağıtalım, dedi.

Derenin karşı kıyısında yer alan çayırlarda kimi çayır biçiyor, kimi ot balyalıyordu. Yol boyunca gidip gelen köylülere rastlıyorlar, selam alıp tek kornayla selam veriyorlardı.

Hacılı'yı geçtiklerinde hava iyice bozmuştu. Herkes aceleyle kuruyan otların üstünü örtmeye çalışıyor, öteye beriye koşuşturuyordu. Gök gürlüyor, şimşek çakıyordu.

Garip: "Biz de arabaya muşamba çekelim" dedi.

Kamyonu kenara çektiler.

Hiçbir yerden yağmur sızmayacak şekilde otun üstünü kapattılar. Çok itinalı davranıyordu Garip.

İş bitip de arabaya biner binmez yağmur bastırdı. Kamil motoru çalıştırdı. Yola çıktılar. Cama silecek yetişmiyordu. Yolun sol yanınca yükselen çamlı tepelerden sel suları gelmeye başlamıştı bile.

İlerledikçe sel sularının aşındırdığı alanlardan, ürküttüğü topraktan yalpalayarak geçiyorlardı.

Kamil: "Fena bastırdı mübarek. Bu mevsim hep böyle olur" dedi.

Garip'e döndü: "Senin aklın başka yerde. Karıştı yine yüzün. Kapattık ya oğlum otun üstünü. Sıkıntı edecek ne var?" dedi.

Garip: "Yok bir şey, yok bir şey, şimdi geçer" dedi.

Kisecik altını geçmişler, Gökçebel'i geçiyorlardı. Baraj inşaatı sahasındaydılar. Güçlükle yol alıyorlardı. Yavaş ilerliyorlardı.

Şimşek, gök gürültüsü, sağanak yağmur birbirine karışmıştı. Göz gözü görmüyordu. Birdenbire çok şiddetli bir gürültü, bir patlama oldu…

Gelivera'da akşam olmuş, karanlık iyice bastırmıştı. Hayat durmuştu. Yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyordu. Dere gümbür gümbür gümbürdüyor, ne var ne yok önüne almış götürüyordu. Sağanak geceye dek sürdü.

Sabah olanda dere kızıl akıyor; bağırıp haykırıyordu. Gelivera çamur çorak içinde kalmış; kimi evlerin çatısı uçmuş, ocağı sönmüştü. Garip bir sessizliğe bürünmüş Gelivera'nın sessizliğini acı bir haber yırtıyordu:

"Oooooy!" diyorlardı. "Baraj inşaatı sahasındaki dinamitlere yıldırım düşmüş, dinamitler patlamış, üç kişi ölmüş" diyorlardı. "Vah! Vah!" diyorlardı. "Acaba doğru mu?" diyorlardı.

Doğru mu? Vah! Vah!

İÇİMDEKİ SES

"Borsa düştü, dolar yükseldi sayın seyirciler. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası sert bir düşüşle dünü kapadı.

İstanbul yine yağmurlu bir güne uyandı. Balkanlardan gelen soğuk ve yağışlı hava yurdu etkisi altına aldı."

İstanbul yağıyor bu sabah. Yağmur damlaları camları dövüyor. Gökyüzü gri olmalı, pencereden gün içeri sızmamış. Televizyonu uzaktan kumanda ediyorum. Kumandayı sehpanın üstüne bırakıyorum. Gece açık kalmaktan üşümüş kollarımı pikenin altına gizliyorum. Daha bir sarılıyorum pikeye. Kanepede uyumuşum. Televizyon gece boyu açık kalmış. Sen gideli nerede uyuduğumun önemi yok. Hatta yatağımda uyumamak bana iyi geliyor bile diyebilirim. Başka bir yerde uyuyunca silkinip kendime gelebilirmişim, başka bir hayat sürebilirmişim gibi geliyor bana. Umutlanıyorum. Ama nafile. Olmuyor işte. Başaramıyorum. Kendimden kurtulamıyorum.

Şimdi daha bir üşüdüm sanki. Sol kolumu başımın altına alıp yana dönüyorum. Pikeye daha sıkı sarılıyorum. İçim titriyor. Dışarıda yağmur yağıyor.

Saat yedi oldu. Duru uyanmıştır. Okula gidecek. Anneannesi kahvaltısını yaptırıyordur. Kahvaltı etmeyi sevmiyor benim kızım, tıpkı annesi gibi… Anneannesi kandırmaya çalışıyordur şimdi. Sütünü içersen… Yumurtanı da yersen… Şimdi bir kaşık da bal atalım ağzına…

Gel bitanem şimdi saçlarını tarayalım. Hangi tokayı takalım bugün gülümün saçlarına? Üçüncü dersten sonra beslenmeni yemeyi unutma oldu mu canımın içi…

Bir haftadır nöbetçiyim. Kızımızla ilgilenemiyorum. Annem imdadıma yetişti sağ olsun. Aldı götürdü. Kızım gözümde tütüyor. O, evden gidince diğer yarım da onunla gidiyor. Geriye bir ceset kalıyor işte. Üşüyorum…

Dışarıda yağmur yağıyor. Ve ben işe gitmek istemiyorum.

İstanbul'da, hele de yağmur varken, işe gitmek işkenceye dönüyor. Evden durağa yürüyene kadar araçlar çamur içerisinde bırakıyor insanı. İtiş kakış içerisinde otobüse yahut dolmuşa binmek mesele. Tut ki binildi; onlarca tene yapışık halde yolculuk ediliyor. Yoksulluk, eğitimsizlik nefeslerden yüzlere üfleniyor. İki durakta bir kavga, bağırış çağırış. İnsanın sinir sistemi altüst oluyor. İnsan başına bir hal gelmeden inmeyi başarsa bile sinir sistemi allak bullak olduğundan o günün mutlu bir iş günü olması mümkün olmuyor.

Bugün içimde fırtına var. Ve ben işe gitmek istemiyorum.

Seninle güneşli bir İstanbul gününde tanışmıştık. Dolmabahçe Beşiktaş arasında belki elli kere gidip gelmiştik. Ben biteviye konuşmuşum. Sen, içinden "Bunun düğmesi yok mu biri kapatıverse de sussa" demişsin. Söylediğinde ne çok kırılmıştım. Dileğin kabul oldu. Artık pek konuşmuyorum. Kendi kendimle konuşuyorum. En çok kendi içimdeki senle... Sen konuşmayı pek sevmezdin. "Benimle konuşmuyorsun" diye sitem ettiğimde "Birbirimizin iç seslerini duyalım. Ben seninle konuşuyorum, sen duymuyorsan o başka" diyordun. İç sesimi duyuyor musun sevgilim?..

Cep telefonum çalıyor. Bakacak gücüm yok. Hatta susmuyor. Son bir hamle toparlanıyorum. Telefonun ucundaki ses "Hadi uyan, ge-

çen gün toplantıya da gelmedin. Uyuyup kalmayasın diye aradım" diyor. Seda bu: Toplantıya gelmemişmişim. "İnsan 'iyi misin bir şeyin yok ya' filan der." Oraya gel(!) Buraya gel(!) Telefonu kapatıyorum.

Ben uyanalı çok oldu. Uyandım ancak kendimde değilim. Yıllar var ki kendimde değilim.

Kollarımı tekrar pikenin altına gizliyorum. Bu sefer diğer yana dönüyorum. Diğer yanım kapkaranlık. Seninle birlikte olabilmek için bütün geçmişimi karşıma alışım geliyor aklıma. Babamın "Bu evden çıktın, bir daha dönemezsin" deyip çekip gidişi. Sonra belki de kederden ölüşü. En önemlisi sen geliyorsun aklıma… Kavuşamayacağımız ihtimali geliyor... Yalnızlığa batıyorum, tükeniyorum...

Telefon çalıyor. Açıyorum. "Sularımızın geleceği tehlikede. Sen hala uyuyor musun? Su forumu başladı. Neredesin?" diyor Derya. Yalnızca benim duyabileceğim bir sesle konuşuyor. Belli ki, forum esnasında arıyor. Dünyanın geleceği bir tek beni mi ilgilendiriyor. Homurdanıyorum. Kollarım iki yana düşüyor. Gözlerim kapanıyor.

Toparlanıyorum. Usulca kalkıyorum sonra. Aynanın karşısında saçımı tarıyorum. Aynadaki bana bakıyorum. Aynadaki beni, çantamı ve fotoğraf makinemi alıp çıkıyorum. Dışarıda yağmur yağıyor. Islana ıslana yürümeye çalışıyorum. Sürücüler üstüme çamur atıyorlar. Çamurlar üstümde iz bırakıyor. Çamurlara bata çıka yürüyorum.

KİM HANCI KİM YOLCU

Gelivera yolcuları, derenin apak köpükler savurarak toprağı ürkütüp ikiye ayırdığı Şantiye'de durmuşlardı. Yaya, atlı yahut arabalı yolcuların uğrak yeriydi burası. Birbirine girmiş ladin dallarından gökyüzünün görülmediği Karayakupoğlu'nun kır kahvesinde şöyle bir soluklandılar, ihtiyaç giderdiler.

"Yol açık mı Garayabo?" dedi Hüseyin Dede. Karayakupoğlu'na Garayabo diyordu. Ak sakalının üstünde bir çift nazarlık gibi duran mavi gözleriyle cevabı aldı. Ardına bakmadan "Etinizi yediniz, suyunuzu içtiniz. Yolcu yolunda gerek. Kalkın hele!"dedi yolculara.

Şoför Horanco ve yolcular aceleyle "Geldik, geldik" dediler.

Minibüsün içi panayır gibiydi. Çoluk çocuğun kimini araba tutmuş, kimini uyku. Biri ağlıyor, öteki kendi kendine konuşuyor…

Bindiler. Horanco besmele çekti, ellerini ovuşturdu, yerini aldı. Motoru çalıştırdı, gaza bastı. Karayakupoğlu'yla kornayla vedalaştı. Ceketlerinin kollarındaki bordo şeritler olmasa yeşil doğadan ayırt edilemeyecek olan ormancılara da selam verdikten sonra bir asfalt yolda seyrediyormuşçasına yol almaya başladılar.

Eskiden olsaydı neredeyse on metrede bir frene basılır, bir kasis geçilirdi. Sarsıntıdan yolcuların sindirim sistemi allak bullak olurdu. Ancak şimdi yolculuk hızlı ve konforluydu. Baraj çalışması nedeniyle yol düzeltilmişti. Yolda sarsılmadan ve eskisinden hızlı gidebilmek iyiydi... Çok geçmeden Ayı Deresi mevkiine vardılar.

Ayı Deresi mevkii geçilirken cam kenarındaki yolcular yüzlerini neredeyse cama yapıştırmış halde olanlara bakakaldılar. Yüzleri ifadesizleşti. Ortalık ne hale gelmişti… Ladinlerin gökyüzüne yaklaşmak için yarıştığı tepeler, bent yapımı yüzünden tüm askeri kırılmış, talan edilmiş savaş alanına dönmüştü… Daha aşağılarda greyderler yarışırcasına çalışıyordu. Yer yüzü iyice soyulmuş, kahverengi taş topraktan başka şey görülmez olmuştu.

Minibüsün içi sessizdi. Uzun süren şaşkınlıktan oluşan sessizliği minibüse binmek isteyen bir yolcu bozdu.

– Hoooop!.. dedi. Ardından ıslıkla uyarıyı yineledi.

Minibüs durdu. Şoför Horanco sesin geldiği yöne baktı.

Kısa boylu, kara kuru, yüzü gözü toz toprak içinde, omzundaki değneğin ucuna takmış olduğu bir heybeyi sırtlamış bir delikanlıydı bu. Şoföre:

– Aga yer var mı arabanda? dedi.

– Nerde olursa giderim dersen var, diye seslendi şoför.

Yaklaşınca tanıdılar, Hacı idi bu.

– Hay Allah razı olsun! diyerek koşar adım geldi. Otomatik açılan kapıdan bir çırpıda bedenini yukarı savurdu. Kapı kapanınca koltukla basamaklar arasına ilişti. Heybesini kucağına aldı. Değneğini yere uzattı.

Selamlaştılar.

– "Ne o Hacı sen de mi işe başladın?" dedi Mustafa Dede.

Olağan bir soruydu bu. Bir süredir köylü Ayı Deresi'ne inmişse muhakkak iş içindi.

– "He, he! Allah yüzümüze baktı emmi. Seksen kişiyi her gün yedirip içirmek zor ama neylersin. Buna da şükür", dedi Hacı.

Şoför kendinden emin, ortalığı soğutan bir sesle,

– Sen işlemezsen Allah yüzüne bakmaz, dedi.

Hüseyin Dede:

– Tövbe tövbe!.. Ağır ol biraz, diye karşılık verdi.

Anlaşamadılar.

Baraja kadar inşaat malzemesi kolay taşınabilsin diye düzeltilmiş olan yol bitmişti. Şimdi minibüs daha çok sarsılarak, yılan gibi kıvrıla kıvrıla, tozu dumana katarak ilerliyordu. Bir yanda misinasını dereye salmış oltaya takılacak balığı bekleyen çocuklar diğer yanda coşkulu yağmurların aşındırıp kasis oluşturduğu yolları düzelten karayollarımızın bordrosuz çalışanları çocuklar… Çocuk yuvasıydı burası... Bir ellerinde kazma, diğer ellerinde kürekle yol yapmaktan çok, emeğini pazarlama peşindeki gönüllü çocuk işçileri.

Çocuklar geçildikten sonra köyün en eskisiymişçesine tahtaları kararmış, işlenmiş köy evlerini; evin sundurmasında yahut merdiveninde yün eğiren, çorap ören nineleri seyrede seyrede Köprü Başı'na gelindi.

Salı ve cumartesi günleri sahil kasabalarından gelen yolcuların en çok beklendiği yer burasıydı. Hüseyin Dede yolcuları bekleyen meraklı birkaç küçük çocuğun bakışı arasında arabadan indi. Bekleyeni yoktu. Ot biçme zamanıydı; biçekte olmalıydılar. Şoförün yardımıyla minibüsün arkasındaki torbalarını indirdi. Kalanları uğurladı.

Minibüs hareket edip de ilerleyince katırıyla kenara sapmış Güldane'yle göz göze geldiler.

Güldane, hızına kurşun yetişmeyen konuşmasıyla hoşladı Hüseyin Dede'yi; hal hatır sordu. O da kendisini hatır edince bir çırpıda anlattı durumunu.

– İyiceyim. İmecem var bugün. Yemek hazırladım. Öğlen olmadan yükleyip götüreyim, dedim. Katırın yükü az nasıl olsa. Senin torbalarını da yükleyelim, dedi bir çırpıda.

Yüklediler.

Eskiden, taşları, ağızda tek tük kalmış dişler gibi duran yaşlı kemer köprü geçilirdi. Katır adım attıkça çakıl taşlardan ateşler çıkardı. İki

de bir tökezlerdi hayvanlar. Yıllar, yıllar önce, inşası bitince Hacılı'dan kesme taş taşıyarak yapımına katkıda bulunan köylülerin "Yıkılır bu" demesi üstüne Rum ustanın "Yıkılsın göreyim" diye meydan okuduğu taş köprü az hizmet vermemişti Gelivera'ya. Sonunda Almanya'da para kazanıp araba almış, aldığı arabayla olur olmaz yere köprünün üstünden geçmiş bir görgüsüzün kurbanı oldu kemer köprü.

Dede ve Güldane şimdiki yeni köprüyü geçtiler. Henüz alışmadıkları için olsa gerek sessiz yürüdüler. Katır tökezlemedi, rahat yürüdüler.

Köprü bitince Hacı da arabadaydı, dedi Dede. Gözün aydın olsun!

Sevindi Güldane.

– Ay oldu görmedim keratayı.

– Araba kalabalıktı. Yere oturmuştu.

Hızlı konuşulunca yaşlı kulağı iyi duymuyordu belli ki.

Köprü ile Dede'nin vaktiyle yaptırdığı çeşme arasındaki Gelivera'nın eski sakinlerinin yattığı yoldan duasız rahmetsiz, günlük haberleri konuşarak ilerlediler. Dede'nin yol kenarındaki evine vardılar.

Güldane hayvanı durdurdu, yüklediği torbaları ustalıkla indirdi, evin gövdesine yasladı. O sırada Dede, torbalardan birinin ağzını açtı.

– Biraz taflan* getirdim. Sana da vereyim. Biçekte yersiniz, dedi.

Güldane:

– Sağol emmi, ben onu yemiyorum, acı, dedi.

Dede kızar gibi oldu.

– Onu yeme, bunu yeme, kemençeye döndün. Unutma yemezsen bu meretle baş edemezsin, dedi.

Güldane önce sessiz kaldı. Sonra, akşam eve dönerken sapar alırım, dedi. Dedenin olur diyen bakışlarını görünce:

– Ben gideyim. Yolcu yolunda gerek. Sağlıcakla kal! deyip katırın yularını çekti. Yavaş yavaş gözden kayboldu.

---

* Taflan: karayemiş

Nereden tutulmuştu bu illete. Boşuna illet dememişlerdi… En olmadık zamanlarda kendini hatırlatıyordu işte. İllet değildi de neydi?.. Bir sigara yakmak istedi. İçmemeliydi… Bir süredir seyrek öksürüyordu… Nefsiyle çekişti. Yenik düştü. Akşamdan sarıp hazır ettiği sigarasını ve çakmağını koynundan çıkardı. Avucunun içinde yakıp tellendirdi.

Güldane önde katırı arkada, evcilik oynayan ve Çatalgöl'de anadan üryan yüzen çocukları geride bıraktılar.

Güney eteklerince seyreden yolla dere arasında arpa, buğday, fiğ ekili tarlalar yer alır. Ekimi öküz, at yahut manda koşularak yapılan bu tarlalar el emeğiyle biçilir. Yaz gelince buğdaydan çok gelincik tarlasına dönen bu alan, yel estikçe koyu yeşile; bulut güneşin önüne gelmişse griye, siyaha çalar. Dalgalanır deniz olur… Güldane bir süre bu denizin üstünde yürüdü.

Hava güneşli. Çekirgeler, ağustos böcekleri pek neşeli şarkılar söylüyor. Kurbağalar durur mu onlar da dereden yaptıkları yayınlarla senfoniye katkıda bulunuyor. Çamlık alandan koyun, keçi sesleri yükseliyor. Biçekteki imece birkaç türkü yahut birkaç ağıtta bir "i hu hu hu hu!" diye ünüleyerek zılgıt çekiyor. Sesler birbirine karışıyor, beste oluyor, armoni oluyor… Doğanın orkestrasyonu bu… Ulvi Cemal Erkin'in Köçekçe'si…

Güldane, doğanın köçekçesini dinleyerek yol boyunca ayağının üstünden geçerek bir o yana bir bu yana kaçışan sayısız kertenkeleye aldırmadan biçeğe vardı. Katırı bir kuşburnu dalına bağladı. Yularını gevşetti. Yaylımını geniş tuttu. Yiyecekleri indirdi. Semeri aldı. İmeceyi selamladı.

Bugün kimler yoktu ki… Hocagilin gelinleri, Emingilin kızları… Hatta şehirli Sakine, küçük oğlu Oğuz, kızı Netice…

Çocuklar annelerini bırakmamışlar, otların arasındaki öbek öbek dağ kekiklerini; beyaz, sarı çiçekli yayla çaylarını toplamayı denemek istemişlerdi. Hayatın son derece tek düze ve yavaş yaşandığı bu coğrafyada bu iş çocukların hayatını renklendiren bir etkinlik sayılırdı. Burada her çocuk bunları toplamayı bilirdi. Onlar da başarabilmek için gelmişler çoktan işe başlamış hatta gözden kaybolmuştular.

Güldane İslam Gözesi'nden su alıp geldi. Kışın karın kırdığı kuşburnu dallarını topladı. İki iri kara taşın arasına yerleştirdiği çalı çırpıyla çoban ateşi yaktı. İki çatal çubuk dikip ortasına bir değneğe takılmış su dolu çaydanlığı ustalıkla astı.

Ateş harlı yanacak, suyu kaynatacak, öğlen yemeği sonunda içilecek çay demlenecekti.

Bir yandan ateşi çalı çırpıyla besledi diğer yandan birçok çuvalın birbirine eklenerek dikildiği tentenin üstüne yiyecekleri dizdi. Yoğurt, ekmek, aş çorbası, pancar sarması… Allah ne verdiyse…

İmeceyi çağırdı. Çocukları çağırdı.

Yemek için naz edilmezdi. Orağını bırakan geldi. Ellerindeki ot pasını yıkadılar. Sofradaki yerlerini aldılar.

Çocuklar koşarak geldiler.

Çocukları biçekte ilk defa gezip dolaşan Sakine merakla çocuklarına:

– Ne gördünüz, ne buldunuz çocuklar, dedi.

Sofraya yetişmek için koşturduğu için yüzü kıpkırmızı olan Oğuz:

– Her tarafı köstebek eşmiş, eşili yerlerde de dikenli otlar bitmiş. Ama hiç köstebek görmedik, dedi.

Güldane:

– Oraları köstebekler değil altın arayanlar eşmişler, dedi. Unutma, bu dağlarda bir yer eşilmiş üstünde de eşek dikeni bitmişse bil ki orda altın aranmıştır.

Duyduklarıyla heyecanlanan oğlan kardeşine dönerek:

– Çay, çiçek toplayacağına öğlenden sonra altın arayalım, dedi.

Sakine oğlunun söylediklerine gülümsedi.

– Altın ortalıkta mı ki arayınca bulacaksın. Kazmayla kürekle altın bulunabilecek olsa ot biçmez altın arardık, dedi.

Oğuz annesinin söylediklerinden hoşnut olmadı. Sofraya oturur oturmaz ağzına uygun yemek de olmadığını görünce:

– Kola yok mu anne? Ben kola içeceğim çok susadım, diye mızıldanmaya başladı.

Sakine, oğlundan anlayış dileyen bir sesle

– Burası dağ başı oğlum. Burada kola ne gezer? dedi.

– Köyün bakkalı var. Bakkal olan yerde kola bulunur, dedi çok bilmiş oğlan.

Yaşlı Sarıkız, şaşkın şaşkın:

– Kola ne ki? Susadıysan su içsene. İslam Gözesi'nin suyu bin derde deva. İçene ölüm değmiyor vallahi. Baksana köy ihtiyar dolu… Bak bana bu yaşta biçekte ot biçiyorum… Baktı ki oğlan ikna olmuyor. İşte yoğurt var. Bana bak! Sana ayran yapayım iç. Ayran iç de çabuk büyü; katırımızı yüklersin, dedi.

Kola içemeyen oğlan bir de büyüyünce iş görmesi gerekeceğinden iyice sinirlendi. Burnundan soluyarak Sarıkız'a baktı… Ayran içmedi fakat başka söz de etmedi.

Sarıkız soruyu yineledi: Kola ne?

Kızıl su diye tarif etti biri. Şekerli kızıl su. Ötekisi sarı olanı baz aldı, koyu kızıl hatta siyah şekerli gibi su dedi. Bir diğeri Fanta anam Fanta, dedi. Üç aşağı beş yukarı kolayı tarif ettiler. Bir başkası, şimdiki çocuklar onsuz sofraya oturmuyor, dedi.

Sarıkız anlatılanlara dudak büktü. Oğlanın "Kola da kola!" diye tutturmasına da hiçbir anlam veremedi. "Hoşaf içsin o zaman."dedi. "Eve gitsin, hoşaf içsin."

Sofrabaşı öteden beri sohbet etme yeridir. Onlar da bu töreyi bozmadılar.

Kolanın ne olduğunu bilmeyen birinin varlığına şaşıran Sakine medeniyete yakın olma telaşıyla;

"Aşağıdan gelen var mı? Minibüsler gelmiştir. Yol açık mıymış? Ne var, ne yok?" dedi.

Güldane:

– Hüseyin Dede geldi. Yol açıkmış. Bizim Hacı da gelmiş, dedi.

Kadınlar Güldane'ye "Gözün aydın!" dediler.

Sakine oğluna döndü.

– Gelen minibüsler döneceklerdir. Yetişirsek sana kola, bisküvi ısmarlarız. Baban alıp gönderir, diyerek oğlunun gönlünü aldı.

Ganime:

– Allah razı olsun bu barajı yapanlardan. Evde adam bana ben adama bakıp duruyorduk. Olmadı sudan yere bir çekiş tutturuyorduk. İş çıktı da birbirimizin etini yemekten kurtulduk… Koyunu olan koyuna gidiyor, biçeği olan biçeğe… Yılda bir tırpan vurulacak da bizimkine de iş düşecek… Bu iş iyi oldu. Adamın yüzüne kan geldi…

Halime:

– Kimine göre iyi, kimine göre kötü oldu, dedi. Sonra sözü değiştirdi. Barajı asıl yapanlar Japonlarmış. Bizim adam öyle anlattı, dedi.

Şaşırdı Yeter:

– Bu elin Japonu niye gelip bizim suyun önünü baraj yapıyor? Bizde duvar örecek delikanlı yok mudur?

Halime:

– Devlet yaptırıyor, demiş muhtar.

Yeter:

– Devletimiz Japonlara iş buluyor demek… Bu devletin işine de akıl sır ermiyor vallahi.

Yadigar:

– Buraları su altında bırakıp bu kadar adamı buradan nereye göçürecekler. Gurbet elde yurt yuva kurmak öyle kolay mı? Bana bak, biz küçükken de vardı bu iş. Unutulmuştu. Sevindiydik…

Güldane koynundan bir sigara daha çıkardı. Öte yanındaki ateşe uzatıp yaktı. Kısa kesik öksürdü.

– Gurbet elde yuva kurmanın kolayı yoktur. Biz vaktinde gittik İstanbul'a. İki ciğerimden olup döndük. Ne sigorta var ne bir şey. Hem sigorta olsa ne yazar? Bir kere hastalanmayagör… Dokuz ay sanatoryumda yattım. Yetmedi. Doktorlar yine de bu dağ başını büyük şehre yeğ tuttular… Büyük şehirde büyük kazancın olacak da yiyeceksin… Burada karnın doymasa da içecek suyun var, soluyacak havan var. Ömrün varsa yaşarsın; yoksa ölüne rahmet. Baraj ömrümüze ömür mü katacak ki?

Sakine:

– Öyle deme. Obalarımıza ışık gelecekmiş. Gecemiz de ışısa fena mı? Kör lambanın başında nereye kadar… Hem birer buzdolabı alırız. Buzdolabı tam fakire göre… Etimizi yoğurdumuzu, yağımızı, ne var ne yok her şeyimizi koyarız içine. Hiçbir şeyimiz ziyan olmaz.

Sarıkız:

– Burası dağ başı. Gecenin ayazı on tane buzdolabı eder."Her evliya her adama yaramaz" diyen atalarımız ne güzel demiş. Her icat herkese göre değil… Her icat her adama yaramaz… Hem ne var ki ne koyacaksın dolaba. Yağ, yoğurt külekte; pancar, pazı, patates çitte… Topla ye, haşla ye… Eti kim kaybetmiş de biz bulalım. Ayda yılda bir kara başlı koyunu ot tutacak da, ot tutana bıçak yetişecek de biz de yiyeceğiz. Hem kolayı var. Kavururuz eti olmadı tuzlarız…Çayırımı, çiftimi çubuğumu el aldıktan sonra ne'yleyim ışığı…

Güldane:

– Son gelişinde Hacı anlatmıştı. Şantiyede çalışan mühendisten dinlemiş. Burada üretilecek elektrik satılacakmış. En önemlisi, köyde kullanacak elektrik için bu kadar büyük bir baraj yapılmasa da olurmuş, dedi.

Sarıkız:

– O zaman imece olup yıkmak lazım o duvarları, dedi.

Sarıkız'a hak verse de öneriyi hayali bulan usta işçi Ganime çay saatinin uzayacağını farkedince "Bu dava bitmez" diyerek konuşmalara son verdi."Şimdi çalışma vaktidir. Karnımız doydu, çayımızı içelim. Kalkalım, işimizin başına dönelim" dedi.

Sonra bir suskunluk oldu. Söz yetmediğinde ya kavga olur ya suskunluk. Suskunluk oldu bu sefer. Çayları karıştıran kaşıkların sesinden başka ses olmadı.

Çay içildikten sonra kalktılar.

Güldane heybeden radyosunu çıkardı. İbreyi Polis radyosuna getirdi…

İmece işinin başına döndü. Kâh radyonun kâh işinin başına dönmüş imecenin söylediği türküler, karşı beriler; çektiği zılgıtlarla biçek şenlendi.

Sütü çoğaltan, hayvanları yağlandıran, gün olur döşek olan yarpuzlar, keten ağılar, dişliceler, kekikler yayla çayları kokular saçarak öbek öbek kesildi. Birbiri ardınca destelendi.

...

Öğlen yemeği yenmeye görsün akşam tez olur.

Günün gözü daraldı. Güneş tepenin ardına çekildi. Yaylımdan dönen hayvanların sesleri yaklaştı. Yol hareketlendi. Gün boyu çalışırken türkü söyleyen imecenin sesine yorgunluğun gölgesi düştü.

Ardında pusuya yatmış bir bölük askere benzeyen destelere baktı Ganime

– İyi iş gördük. Gitme vaktidir. Vakit daraldı, dedi.

Akşam oldu mu imece komutu almaya görsün işi bırakıverdi. Çocuklara seslendiler.

Avuçlarındakini birer ikişer kesip orakları bellerine soktular. Yazmalarını, üstlerini düzelttiler. Birbirlerine:

– Elleriniz dert görmesin, dediler…

Oğuz ve Netice bir peştamal dolusu kekik ve bir kucak kır çiçeğiyle döndüler.

Bir ip gibi dizildiler. Yüzlerinde bir iş görmenin saadetiyle Güney bellerinden yine aynı sırayla indiler.

Güldane katırın yularını çözdü, semerini koydu. Kabı kacağı heybeye doldurdu. Heybeyi semere yerleştirdi. Katıra bindi. Nalların çıkardığı sesleri dinleyerek imecenin peşi sıra indi.

Günün yorgunluğuna rağmen bir an önce eve varabilmek için hızlıca yürüyen birçok kadının ardı sıra yol aldı. Hüseyin Dede'nin evinin kapısına gelince komut verip katırını durdurdu. Kapı önünde oturmuş kendisini bekleyen dedeyle selamlaştı.

Dede :

– Şöyle bir otur, soluklan, dedi.

Güldane oturmadı.

– Hacı'yı bir aydır görmedim. İş bulduğuna sevindiğimi söylesem yalan olur. İş bitince köy su altında kalacakmış. Kaygılıyım. Buradan göçüp nereye gideriz, ne yaparız,bilmem. Yurdumuz deyip geldik, hal böyle oldu… Bir an önce eve varayım…

Hüseyin Dede:

Ağı ağır başını sallayarak:

– Dünya bir han, kızım. Bazen kim hancıdır kim yolcudur bilinmez. Elbet bir yol bulunur,dert etme, dedi. Yavaşça kalktı, hazırlayıp kapının ardına koyduğu torbayı alıp Güldane'ye verdi. Taflan* şifalıdır, yemeye çalış, dedi.

– Sağol, dedi Güldane. Torbayı katırın semerine astıktan sonra Dede'ye "Hoşça kal!" deyip katırın yularını tuttu. Bir ayağını üzengiye basıp katıra atladı. İçinde kardeşine kavuşacak olmanın sevinci ve heyecanı vardı.

Hacı bir aydır ayrı kaldığı evine dönmüştü nihayet. Aydan aya gelebiliyordu ancak. Maaşını alır almaz evin yolunu tutuyordu.

Biraz uzandı. Yattığı yerden etrafı seyretti. Sonra kalktı,ateşi yaktı. Su ısıttı, tıraş oldu, yıkandı, arındı.

Akşam yaklaştı. Heybesinde getirdiği eti doğradı, yıkadı tencereye doldurdu. Kavrulmak üzere ocağa koydu. Biçekten gelecek Güldane'yi beklemeye başladı. İçinde kardeşine kavuşmanın sevinci ve heyecanı vardı.

AŞKSIZ İNSANLAR

Atıl Bey, bütün geceyi horultularla geçirdikten sonra kuşluk vakti homurdanarak uyanmaya çalıştı. Çok uyuduğu için iyice şişmiş göz kapaklarını araladı. Gözlerini, gün ışığını olduğu gibi içeri davet eden perdede gezdirdi. Homurdandı. Perde, camı hiç ışık sızdırmayacak şekilde kapatmış olsaydı biraz daha uyuyabilirdim diye düşündü. Önceden de bu kadar ışık geçirir miydi, ayırt edemedi. Zihnini yormak istemedi. Beri yana döndü. Sol eliyle sol gözünü ovuşturdu. Homurdandı. Uzun uzun esnedi. Niye erken uyanmıştı! Biraz daha yatabilseydi… İşeme ihtiyacı duydu. Kasıkları patlayacak gibiydi. Çaresizce kalktı.

Ayağına kolayca geçirebilsin diye karısının çevirip hazır ettiği terlikleri giydi. Tuvalete gitti. Uzun uzun ihtiyaç giderdi. Yalapşap yüzünü yıkadı. Gerindi, kaşındı. Kaşınarak salona geldi.

Hayat Hanım televizyondaki Pazar programlarından birini seyrediyordu. Kocasının salona girmesiyle ayağa kalktı "Günaydın olsun!" deyip kocasını selamladı; gözlerini görmeye çalıştı. İyi misin, dinlenebildin mi? dedi.

Atıl bey gözlerini yere indirdi. Bir yandan kah sırtını kaşıyor kah pazularını ovuşturuyordu. Aceleyle "Dinlendim, dinlendim" dedi. Karısının kendisine uzattığı televizyon kumandasını aldı. Her zaman oturduğu koltuğa kuruldu. Programı değiştirdi.

Hayat Hanım, Atıl Bey'in cevabı geçiştirmesinin üstünde pek durmadı. "Acıkmışsındır. Kahvaltını getireyim" dedi, mutfağa gitti.

Atıl Bey, dün iş yerinde –müdür işe gelmemişti– sadece personel maaşlarının bir kısmını yapmış, öğle yemeğinden sonra karşı masadakilerle laklak etmişti.

Günün en can alıcı konusu yakında yapılacak Fenerbahçe Galatasaray maçıydı. Herkes heyecan içinde konuşuyor, hararetli hararetli takımını övüyordu. Zaman zaman kendini kaybedip sahadaymışçasına tezahürat yapanlar bile oldu. Atıl Bey, bir şeye aşkla bağlı olanları öteden beri pek anlayamazdı. Maç konusuna da pek ilgi göstermedi. Maç konuşulduğu sürece kâh kulağının arkasını kaşıdı, kâh burnuyla garip sesler çıkardı.

Bir ara Niyazi Bey odaya saptı. "Nerde yine bu müdür?" dedi. Nümayiş Bey, "Kesin yine müteahit peşindedir. Müdür maaşıyla bu kadar mala mülke nasıl sahip olunur? Belli ki ihalelerden pay alıyor" deyince Atıl Bey ne zamandır arkasını kaşıdığı kulaklarını dikti. Gözleri ışıklandı. Müdüre gıpta etti. Şu müdür ne akıllı adamdı!...

Mesai bitince Atıl Bey birkaç arkadaşıyla kahveye takıldı. Arkadaşları oyun oynarken o oynamadı, ola ki yenilirim, yenilirsem hesap öderim diye seyretmeyi tercih etti. Eve gelince de tıka basa yiyip içtikten sonra karısına çok yorucu bir gün geçirdiğini söyleyip uyudu.

Hayat Hanım, kocası geç kalktığı için ikinci kere demlemek zorunda kaldığı çayı bir daha dökmesi israf olacağından ısıtmış, sabahtan hazır ettiği kahvaltı tepsisine sucuklu yumurta ilave etmiş olarak salona döndü.

Atıl Bey hafta sonu kahvaltılarını salonda televizyonun karşısında yapardı. Karısı kahvaltı tepsisini masanın üstüne koyunca koltu-

ğundan kalkıp masanın başındaki sandalyeye oturdu. Beyaz peynir, kayısı reçeli, sucuklu yumurtadan oluşan kahvaltılıkları yerken, kendinden geçti.

Hayat Hanım kocasının kahvaltıya odaklandığını görünce televizyonun kumandasını aldı. Saat on ikiyi bulmuştu. Haberleri açtı.

Programın değiştiğini fark eden Atıl Bey ağzı yiyecekle dolu olduğu halde ağzındakileri kısmen etrafa saçarak:

Kanalı eski haline getir, diye buyurdu.

Hayat Hanım kocasının her zamanki gibi buyurgan sesine aldırmadı.

Haberlere bakalım. "Doğu'da yine asker ölmüş" dedi.

Atıl Bey, ağzındakileri saçmaya devam etti. "Ne yapalım öldüyse? Savaş varsa mecbur birileri ölecek" dedi.

Hayat Hanım haberin önemine güvenerek "Bu sefer çok ölü var" dedi.

Atıl Bey "Yahu yıllardır ölüyorlar. Yeni değil ya. Ne yapalım şimdi, ölenle ölünmez. Elimizden ne gelir ki!" dedi.

Hayat Hanım inat etti. "Öyle deme bizim de evladımız var" dedi.

Atıl Bey bu sefer, sesine yüklendi: Bizim çocuklarımız büyüyene kadar Avrupa Birliğine gireriz, savaş da biter, deyip kesip attı.

Hayat Hanım, çaresizce kanalı değiştirdi. Yüksek sesle,"Allah bize kötü gün göstermesin" dedi.

Atıl Bey, dediği yapılınca rahatlamış ağzını şapırdata şapırdata "Sahi çocuklar kalkmadılar mı?" dedi.

Hayat Hanım, "Odalarındalar. Babanız kalkana kadar dersinizi yapın, demiştim" dedi.

Atıl Bey, "Akıllı karım benim" dedi.

Ne zamandır kocasından hoş söz işitmeyen Hayat hafifçe heyecanlandı. Sesi tatlandı.

"Çayını tazeleyeyim mi?" dedi.

Atıl Bey, kuruyan sesiyle "Ne soruyorsun? Getir işte" dedi.

"Ne soruyorsun getir işte!"nin takırtısı önce havada öylece asılı kaldı. Sonra çoğaldı, çoğaldı, çoğaldı… Hayat Hanım'ın kulağında sürekli uğuldayan uğultu oldu. Yer yer dağıldı… En sonunda bütün evi doldurdu.

En iyisi yemek hazırlamaktı. Hayat Hanım mutfaktan çaydanlığı getirip masaya, kocasının yanına koydu. Döndü, kulağındaki uğultuyla mutfağa gitti.

Atıl Bey, lokmaları ağzının bir o yanında bir bu yanında şişire şişire yedi yuttu. Çayı da höpürdete höpürdete içtikten sonra kalktı. Göbeğini sıvazladı. Terliklerini sürüye sürüye yürüdü. Önce tuvalete sonra yatak odasına gitti. Giyindi. Mutfaktaki Hayat Hanım'a "Ben çıkıyorum" dedi.

Hayat Hanım"Bari bir hafta sonunu bizimle geçir. Çocukların seni neredeyse hiç görmüyorlar. İçeri gir. Ne yaptıklarına bir bak" diye söylendi.

Atıl Bey "Dedim ya, dün çok yoruldum. Biraz da ben dinleneyim. Hem ders çalışıyorlar, dedin. Ders çalışan çocuk rahatsız edilmez" dedi. Giriş kapısına yöneldi. Ayakkabısını giydi. Başka söz etmeden çıktı gitti.

Atıl Bey, pazar günleri genelde hemşehrilerinin yardımlaşma ve dayanışma derneğine gider, orada tanıdık bildik ilişkilerin güvenli, nezaket gerektirmeyen rahatlığını yaşar hem de sosyalleşirdi. Memleketlileriyle gelmişten, geçmişten, politikadan konuşur, gündemden haber alırdı.

O gittikten sonra Hayat Hanım "Git bakalım Atıl Efendi! Sen ne istedin de olmadı ki. Her şey senin rızanla zaten. Oturmak senin rızanla, kalkmak senin rızanla; yaşamak senin rızanla…" dedi içinden. Kulağındaki uğultu daha da arttı. Uğultuya aldırmadan, belki de onu dindirmek için mutfakta uzun süre işledi durdu. İki de bir bir şeyler atıştıran çocuklarına yetişti. Lezzetli yemekler pişirdi. Uğultu geçer

gibi olunca salona geldi, kadın programlarını seyrederek kendini unuttu. İnsanlar ne hayatlar yaşıyordu!.. İki çift laf edeceği, seyrettiklerini konuşabileceği biri olsaydı!..

Hasan ve Mehmet ödevlerini yaptılar, banyolarını yaptılar. Kalan bütün zamanı bilgisayarda oyun oynayarak geçirdiler.

Akşam oldu.

Atıl Bey evinin yemek saatinde, evine geldi.

Çocuklar babalarını kapıda karşıladılar. Anneleri öyle öğretmişti. Atıl Bey eliyle küçük oğlunun ensesini şöyle bir okşadı. Paltosunu çıkardı, asması için büyük oğluna işaret etti.

Hasan paltoyu astı.

Salona geçtiler. Karısı masayı hazırlıyordu. Selamlaştılar.

Atıl Bey "Çok acıktım" dedi. Kimsenin kendisini duymasına gereksinmeden masanın başındaki yerine oturdu. Oğlanlar da hemen birer sandelye çekip karşılıklı oturdular. Bir yandan çatal bıçakla oynuyorlar, bir yandan çaktırmadan babalarına bakıyorlardı. Babaları bir şey desin istiyorlardı.

Atıl Bey sezmiş gibi daha çok bu isteği karşılamış olmak için "Sabah amma uyudunuz köftehorlar, bu kadar uyunur mu lan!" dedi.

Çocuklar "Uyumadık, gün boyu çalıştık baba" dediler övünerek.

Atıl Bey kaşlarını birleştirip "Yalan söylemeyin. Yalan söyleyeni Allah sevmez" dedi.

Çocuklar "sevilmemek"ten korktular.

Hayat Hanım'ın "Tabaklarınızı uzatın, çorbanızı koyayım" deyişiyle kendilerine geldiler.

Hayat Hanım kulağındaki uğultudan eser kalmamışçasına yemekleri servis etti.

Yemek boyunca neredeyse hiç konuşmadılar.

Atıl Bey bütün dikkatini yemeğe verdi. Her şeyi ve herkesi unuttu. Yedi, yedi, yedi…

Yemekten sonra her gün olduğu gibi televizyon seyretmek üzere kendisi üçlü koltuğa, çocuklar tekli koltuklara kuruldular. Atıl Bey kumandayı eline aldı kanallar arasında şöyle bir gezindi. Su, hava, özgürlük haberlerini dinlemeyi reddetti. Hangi ekibin yetenekli olduğu aylarca belirlenemeyen 'Yetenek Sizsiniz' yarışma programını açtı. Programın yarısına doğru, masayı toplayıp mutfak işlerini bitiren Hayat da seyre katıldı.

Şu anda pek çok aile gözlerini kırpmıyor, nefes almıyor aynı yarışmayı izliyordu.

Gençlerin her biri sihirbaz olmuş, okullar bilumum numara çevrilen gösteri alanlarına dönüşmüştü.

Hayatta hiçbir şeye süresiz ilgi göstermeyen Atıl Bey şimdi öğretmenini çok iyi dinleyen öğrenciler gibiydi. Gördüklerini muhakemesiz, zihnine kaydediyordu.

Sırtında sopa parçalatan, çiviye oturan, göğsünde balyozla kiremit kırdıran, cam çubukların üstüne atlayıp parçalanmış camlarla yere düşen hokkabaza;

Senin kanına ben adrenalin saldım

Benim sitilimi zorluyo popon

O senin aklın tırlata taa

Baya bi Oooo, baya bi Ooooo

Ovvvvv, Ovvvvv, Ovvvvv, Ovvvvv diyen repçiye… Üç saati aşkın bakıp durdular.

Bir ara Hasan hokkabazlardan birinin numarasını denemeye kalktı. Jileti ağzına attı, diliyle çevirmek istedi. Atıl Bey, belki oğlum bir hüner sahibi olur, ünlü olur, diye karışmadı. Neyse ki tam o sırada Hayat Hanım elinde çay tepsisiyle salona girdi, oğlunu gördü de bir kaza çıkmasına engel oldu.

Sonunda

"One two three four I love you" diyen yarışmacı bu gecenin galibi oldu da gidip yattılar.

Hayat Hanım salonu toplayıp, dişini fırçalayıp yatak odasına gelesiye Atıl Bey uyumuştu.

Hayat Hanım yataktaki kendine ait yere uzandı. İçinden "Domuz! Çoktan uyumuş" dedi. Sırtını kocasına döndü. "Benimkisi hizmetçilik bile değil, hizmetçilik bile değil!" dedi. Kulağındaki uğultu arttı. Kim bilir kaçıncı keredir geçmişi ve geleceği düşündü, düşündü, düşündü… Düşündükçe uykusu iyice kaçtı. Uyuyamayınca geçmişiyle ayağa kalktı.

Atıl Bey'in karısının uyanık olduğundan hiç haberi olmadı. Zaman zaman alçalan zaman zaman yükselen sesler çıkararak horul horul uyudu. Horultusu önce üst, alt ve yan dairelerdeki derken komşu evlerdeki horultularla birleşti. Zaman ilerledikçe büyük bir gök gürültüsü olup kentin üstünü kapladı. Sonra yağmur oldu tüm kentin üstüne yağdı.

SUÇ ÖKÜZDE

Aynanın karşısında gereğinden fazla durdu. Bir erkek için oldukça kısa gövdesinin üstündeki başını arkaya doğru esnetti. Boynunu gerginleştirdi. Diliyle dişini temizledi. Sağ elini bıyığına götürdü, bıyığını bir güzel sıvadı. Başını indirdi. Boynu gevşedi. "Hadi oğlum, göreyim seni!" dedi kendi kendine.

İlikliediği ceketini iki eliyle bel hizasından yokladı. Elini bu hizada bir süre gezdirdi. Gücünden emin oldu. Karısına seslendi.

"Fadime! Bana bir kahve yap!"

Seri hareketlerle merdiveni indi. Evin bahçesinde erik ağacının altındaki banka kuruldu.

Karısı bol köpüklü Türk kahvesi ve bir bardak suyla yanına gelince ikinci emrini buyurdu.

"Yavuz'u bana çağır! Emanetini* beline alsın. On dakika içinde burada olsun!"

Karısının merak eden gözleriyle karşılaşınca "Sen dediğimi yap!" deyip soru sormasını engelledi.

---

* Emanet: Silah

Karısı kahveyi sunduktan sonra tepsiyi banka bıraktı. Yavuz'u çağırmak üzere ayrıldı.

Cesarettin suyunu yudumlayıp kahvesini içti. Haydi oğlum! dedi kendi kendine. Kalktı. Ceketinin koluna ilişmiş tozu fiskesiyle uzaklaştırdı. Evini bahçesini, düzenini seyretti. Burnunu çekti. Gururlandı.

Ağır adım yürüdü. Bahçesinde park ettiği jipine adeta sıçrayarak bindi. Silecekleri kontrol etti. Sağına soluna baktı. Ön camı parlatıyordu ki önde Yavuz arkada karısı göründü.

Amcasını jipe binmiş gören Yavuz adımlarını hızlandırdı.

Yavuz geldi, amcasının yanında yerini aldı. Selamlaştı. "Nereye gidiyoruz amca?" dedi.

Cesarettin soruya soruyla karşılık verdi.

– Akşam bana pazara gidip gitmeyeceğimi sordun ya! Sen pazara gitmeyecek miydin?

– Gidecektim.

– Eee gidiyoruz işte! dedi.

Jipi çalıştırdı. Hızlı bir manevrayla bahçede döndü. Yola girdiği sırada karısı:

"Güle güle gidin!" dedi. Bir müddet arkalarından baktı. Sonra tepsiyi alıp eve gitti.

Jip hızla mahalleden çıktı, ana yol yerine dağ yoluna yöneldi.

Yavuz sorusunu yineledi:

– Amca nereye gidiyoruz?

– Pazara gidiyoruz dedim ya.

Ana yola girmeyince… Bir de emaneti üstüme almamı söylemişsin. Merak ettim.

– Dağ yolundan gideceğiz, ne olur ne olmaz…

Cesarettin, hayatta tecrübe ederek öğrendiği bilgileri katı bir disiplinle uygulardı. Eleştirilmesine ve değiştirilmesine asla müsade etmezdi. Sırası gelmedikçe düşündüklerini, yapmak istediklerini kimseye açmazdı, karısına bile. Tehlike geçince yavaş yavaş açılırdı.

Jip dağ yoluna girmişti. Etrafta hayvan yayan çoban dahi yoktu. Emniyetteydiler.

– Niye dağ yolunu tercih ettik amca? Senin bir sürprizin var. Duruşundan anladım,

– Bir işimiz var.

– Ne işi amca?

– Çamın yanındaki yamacı üstüme yazdırıp tapu tescil ettireceğim.

– Arazi senin miydi ki?

– Değil. Benim olması mı gerekiyor? Dağ başı işte. Kapanın elinde kalıyor.

– Ya biri kapmak istediyse… Bir duyan olursa…

– Duyan duyar.

– İtiraz etmezler mi ?

– Kimin itirazla davayla uğraşacak gücü var? Millet kendi davasını bitirene dek olay zaman aşımına uğrar. Arazi olur benim.

– O kadar kolay mı ki?

– Kolay tabii.

– Ya bilir kişiler…

– Bilir kişi dediklerin bilmez kişi oğlum. Görmüyor musun? Hepsi yabancı. Neresinin kimin olduğuna dair kayıt yok ki. Her şey sav üstüne. Atam dedem bizim dediydi…Herkes vaktiyle çevirdiği merayı tapu ettiriyor..

– Muhtar? dedi Yavuz. Ya muhtarın haberi olursa?

– İyi çocuktur muhtar. Yer düz değil, çayır değil, ses etmez. Hazine arazisi burası, devletten gayri davacısı olmaz.

– Devlet davacı olursa?

– Devlet yeter ki baraj yapılsın diye vatandaşı çayıra salmış. Eğilen alıyor, dikilen kalıyor. Ya dikilir sirkede kurt gibi yaşarsın, ya eğilir insan gibi yaşarsın. Seçim senin.

– Peki neresi tam olarak?

– Şu tepeyi kıvrılalım göstereceğim.

Tepeyi kıvrıldılar. Cesarettin işaret parmağıyla mülkiyetine geçireceği alanı gösterdi.

– Verimsiz, yama yer amca burası. Ne gerek var ki. Ne yapacaksın?

– Toprağın verimsizi olmaz, dedi. Toprak olsun da kıraç olsun. Avrupada bir ömür eskittim. Senin o kıraç dediğin yere adam öyle villalar, öyle oteller kondurmuş ki peh… Alttaki düz alana da buz pisti yapmış para basıyor. Bütün dünya orada konaklayabilmek için birbiriyle yarışıyor.

– Deme ya!

– Deme yası yok. Bu iş böyle.

– İnternet var şimdi, televizyon… Adam Avrupa'ya gitmemiştir ama internetten görmüş olabilir pekala bu otelleri, villaları.

– Mercekten görmek başka, yerinde görmek başka. Yerinde görmedin mi ufuk gelişmez. Boşluktaki toz gibi uçuşup gider her şey. Onlar uyanana dek de iş işten geçmiş olur.

– Eee tapu çıktıktan sonra otel inşaatı mı başlatacaksın o zaman.

"Yok, üstünden biraz zaman geçmesini bekleyeceğim" diyecekti, demedi. Arazinin büyüklüğünü yeniden görünce kendini kaybedecekti, neyse ki toparlandı. Şimdi sırası değildi.

– Hele şu işi halledelim. Gerisini düşünürüz.

– Peki ya memurlar? Memurlara ne diyeceksin?

Cesarettin kendiyle gururlandı: "Amcanın açamayacağı kapı yoktur, bilirsin. Şimdi memurları almaya gidiyoruz" dedi.

Araç yamacı tırmandı. Yavuz bir de tepeden baktı tapu edilecek alana. Amcasının hevesini anlamakta güçlük çekti. Kıraç bir yamaç…

– Memurlar kendileri gelemez miydi?

– Yine de kimseye görünmemek lazım. Bu yolu onlar bilmez. Hataya yer yok böyle işlerde. Eşeği sağlam kazığa bağlamak lazım.

Amcası hayata ve insana dair pek çok hikaye anlatarak yolculuk boyunca Yavuz'un zihninde pek çok soru işareti yarattı, pek çok pencere açtı.

Cesarettin bir tepeden sonra cep telefonunu çıkardı. Muhtarı aradı. Yarım saat sonra kendisini alacaklarını söyledi.

Yavuz:

– Muhtarın haberi var desene, dedi.

Amcası: "Muhtar iyi çocuktur" dedi yine.

Yolculuk bittiğinde siyah şahin marka bir araçta oturan iki memurla buluştular.

Memurlarla tokalaştılar. Amca yeğenini tanıttı. Hal hatır soruldu.

Cesarettin: "Sizi yordum. İnanın yurt dışına çıkacak olmasam bu zahmeti size vermezdim" deyince Yavuz şaşırdı. Amcasına: "Yurt dışına mı gideceksin?" diyecekti ki amcasının "Sorma!" diyen gözlerini gördü.

Memurlar "İnsanlık hali, yardımcı olmaktan memnunuz" dediler.

– Buyrun gidelim!

Araçlarına bindiler. Bir noktada kendilerini bekleyen muhtarı aldılar… Aynı güzergahtan meraya geldiler. Memurlar gerekli ölçümü yapıp notlarını aldılar.

Cesarettin, mağduriyetten kurtarılan minnettar halk adamını oynuyordu. "Burası falan dedemden falan amcama kalmış" diye uyduruyordu… "Şu kısım da yeğenimin üstüne yazılacak" dedi.

Yavuz şaşırdı, amcasının yüzüne baktı.

Amcası: "Beğenmedinse biraz daha genişletelim" dedi.

Yavuz aceleyle "Yok yok, şey…" dedi.

Amcası Yavuz'un sözünü kesti. "Sen benim sağ kolumsun, burası senindir, amca yadigârı…" dedi.

Buralarda büyükler yeni bir hal içindeyseler, üstelik yanlarında yabancılar varsa büyüklere soru sorulmaz. Büyüklerin söyledikleri sadece dinlenir, yaptıkları seyredilirdi. Çocuklara varsa yoksa telkin edilirdi. Yavuz zaten bugün fazlasıyla soru sormuştu anlaşılan. Sık sık amcası tarafından durduruluyordu. Amcasının yanında sesi hayat bulamıyordu. Sustu.

Cesarettin araziyi kayda geçirttikten sonra ceketinin bel hizasındaki iç cebinden iki beyaz zarfı memurlara verdi. Onları aynı dağ yolundan aldıkları noktaya götürdüler.

Muhtar daha büyük kahverengi bir zarfla, biraz daha törenle, biraz daha beride onlardan ayrıldı.

İş bitmişti. Cesarettin gururlandı. Bir işi daha tereyağından kıl çeker gibi halletmişti. Daha bir kibirliydi şimdi. Kurumu, çalımı değişmişti. Sol elinin dirseğini dışarı atmış tek eliyle kullanıyordu jipi. Sağ eliyle direksiyonu döndürüveriyordu. "İstikamet pazar yeri. Gidip bir şeyler alalım, sonra ana yoldan evimize dönelim" dedi.

Yavuz endişeliydi. Bu işin bu kadar kolay halledilebilir olmasına akıl erdiremiyordu.

– Her şey bitti mi şimdi amca? Arazi şimdi senin mi oldu gerçekten? Biri bizi gördüyse yahut duyduysa… Ya biri bizi şikayet ederse... Ya devlet bir denetim yaparsa, ya suçumuz ispatlanırsa…

Cesarettin çalımını daha da artırdı. "En iyisi sana ben bir fıkra anlatayım" dedi.

– Bir gün Nasrettin Hoca'nın buzağısını büğelek tutmuş. Buzağıyı bir türlü yakalayamayan Hoca bir sopa alıp öküze vurmaya başlamış.

Yahu Hoca öküzün ne suçu var ki döversin, demişler.

Hoca: Siz bilmezsiniz. Öküz öğretmeseydi buzağı bu işleri yapmazdı, demiş.

Bizi çayıra salmasaydılar bu işler olmazdı. Rahatına bak, tadını çıkar, dedi. Neşeli bir türküyü keyfince seslendirerek yoluna devam etti.

DEVLET GELSİN, HOŞ GELSİN

Küçük tahta masanın etrafına sıra sıra dizilmişlerdi. Kimse kimsenin sözünü kesmiyor. Her biri diğerini derin bir sessizlik içinde dinliyordu. Masa, üzerine iyi dilekte bulunulan bir tabut gibi duruyordu.

Nafiz'in kafasındaki saçlar çim bitmiş gibi dimdik duruyordu. Masadakileri öğütlüyor: "Gelecekleri varsa görecekleri de var. Biz yeter ki birlik olalım. Derneği kurduk mu mahkeme yolunu da açmış olacağız. El ele verdik mi Geçit'ten yukarı geçirmeyiz şerefsizleri. Yeter ki kenetlenelim. Birimizin he dediğine öteki yok demesin. Ayazma'nın nasıl bir yer olduğunu Ayazmalı'nın kim olduğunu onlara gösterelim. Gösterelim ki bir daha huyunu bilmedikleri atın götüne varmasınlar."

Baraja üç genci kurban vereli kırk üç gün olmuştu. Acımız yüreğimizde, öfkemiz burnumuzdaydı. Acı ve öfkeyle çok daraldım. Kendimi kahveye atayım, iki adam görüp laflarım, dedim.

Daralan bir tek ben değilim belli ki kahve dolu.

"Herkese merhaba" dedim. Hayli kalabalık masadakiler duy-

madılar. Yahut konuşmayı, sessizliği bozmadılar. Öteki masalardan duyanlar "Merhaba" dediler. Selamımı alan masalardan birine yöneldim. Eminoğlu Emin Hoca pencere kenarındaki masadaydı. Çaprazına Hacıoğlu Arif'i karşısına da Hancıoğlu Ahmet'i almış usul usul konuşuyordu. Yanlarına yaklaştım. Boş sandalyeyi işaret edip beni buyur ettiler. Oturur oturmaz kalabalık masayı gösterip

"Neyi konuşuyor bunlar böyle soluksuz. Selam verdim duymadılar" dedim.

Emin Hoca "Senin haberin yok mu?" dedi.

"Yok, vallahi, nedir mesele" dedim.

"Elbette senin haberin olmaz. Haber edilmesi gerekene etmişler. Dernek kuruyorlar. Dernek olmadan mahkeme işleri yürümezmiş."

"İyi iyi, kurulsun bir an önce o zaman" dedim.

Eminoğlu "Kurulsun kurulmasına da bu meseleden bir şey çıkmaz. Osman'ın olduğu yerde kanun, akit yaşamaz. Din, iman, iyi ahlak telkini kar etmez Osman'a görürsünüz. Şimdiden ayrım yapmışlar, haber verileceklere vermişler baksanıza" dedi.

Hancıoğlu, "Yahu siz gelmeyin demediler ya. Bizi de buyur ettiler. Biz ne dedik hele siz kararlaştırın yapılacakları, bakalım" dedik.

Emin Hoca elindeki kehribar tesbihi iki kere şakırdattı. "Hele bir bak hele; Necati, Hıdır,Ali Nafiz, Muhtar, Osman, Kadem. Yahu bunların yedisi bir araya nasıl gelecek. Birinin ak dediğine öteki kara der. Her birinin kafasında bin tilki dolaşır."

Arif Ağa, "Yine zehir saçıyorsun be Eminoğlu. Din ehline gıybet yakışmaz" dedi.

Eminoğlu, "Gıybet değil ki bu: sezgi, tahmin, cifir… Elimde büyüdü bunlar benim. Hangisinin ayağı hangi taşa basar bilirim" dedi.

O değil de beni niye çağırmadılar ben onu merak ediyorum, dedim.

Eminoğlu: "Ben deminden beri ne söylüyorum evlat. Bir sen mi çağrılmadın? Baksana Kiraz Ahmet yok. Orakçı yok. Nedim yok. Hacıali'nin uşaklarının hiçbiri yok. Böyle iş olur mu? Diyorum ya Osman'la muhtarın kurduğu teşkilatın altından mutlaka bir çapanoğlu çıkar."

"Önderliği siz yapın o zaman. Düşün önümüze biz de peşinizden gelelim" dedim.

Eminoğlu, "Biz kenarda değiliz ki. Toprağımızı ele verecek değiliz elbet. Lakin devlet kafasına koyduğunu yapar.. Bak oğul bu proceler* yıllar önce de söylendi. Bu dereyi yıllarca ölçüp biçtiler. Sizi Afyon'a yahut Adana'ya yerleştireceğiz, dediler. Eski muhtar Ali Usta o vakitler vilayet milletvekiline gitti, dedi ki: biz ne Afyon'a ne Adana'ya gideriz. Bizi yerimizden yurdumuzdan etmeyin, bizim huzurumuzu bozmayın. Vekil güçlüydü, bizden yanaydı; sözümüz değer bulmuştu. Şimdi ne oldu oldu, devletin işine akıl ermez, yine aldılar eski sazı ele. Vatandaşı kale alan da yok. Diyeceğim o ki biz ne edersek edelim, ne söylersek söyleyelim, devlet kafasına koyduğunu yapar. Masadakileri gösterdi. Bunların harareti de hava civa. Bugün böyle derler yarın başka. Başımıza yine bir cenikli** lazım."

"Sen de inancımızı kırıyorsun be hocam" dedim.

"Haşa" dedi. "Ben derim ki işimiz zor."

"İşimiz Allah'a mı kaldı" dedim.

Emin Hoca

"Haşa, Allah'a kalsa iyi. İşimiz iş bilmez kula kaldı" dedi.

– Yahu yarın adamlar gelse kapıya dayansa, devlet sizsiniz diye teslim mi edeceğiz köyü. Devlet kim ki? Devlet denilenler senin benim gibi adam değil mi? Yanlış yapmış olamazlar mı? Onlara bir yanlış içindesiniz, diyemez miyiz? Hep kendilerini mi dinler bunlar. Doğru dürüst anlatırsak haklı olduğumuzu görmezler mi? dedim.

Arif Aga:

"Vallahi ben vatandaşa sen haklısın diyen devleti ne gördüm, ne işittim. Devletin kendi akıl hocaları vardır. Onlardan öğrendiğini okur. Hem de öyle bir okur ki lo der Muhammed demez."

---

* Proce: Proje

** Cenikli: Denize yakın yerlerde yaşayan, sadece yaz aylarında bu ve bu gibi orman köylerinde yaşayanlar. Metinde eğitimli, görgülü, iş bilir manasında

Duvar dibindeki masayı göstererek "Abdi Emmiler ne diyorlar bu iş için" dedim.

"Onlar çoktan kararını vermişler." Gençleri işaret ederek "Bunlar bir delilik eder de şirketi köye sokmazlar, proceden vazgeçilir diye ödleri kopuyor. Ne yapsın, sonunda bize de gün doğdu diye için için seviniyor fakir. Hem köyün gitmesine razı değil hem evim ta dedemden kalma. Yere hızlı bassam ürkecek. Yenisini yapacak gücüm yok. Çifti çubuğu da göçeceğimiz yere yaparız olur biter, diyor. Yaylo köyden çoktan bıkmış. Ben çamın dibine çekileceğim, bir kelif* yapıp orada duracağım, diyor. Bıktım köyün bok kokusundan çam kozalağının altında yatıp uyuyacağım" diyor.

"Besbelli 'bizi ortada bırakmaz devlet, bir yere yerleştirir. ' diyorlar. Baksana yanlarında kıyamet kopuyor da çıtları çıkmıyor. Bakma sen birkaç kişi daha var; gizliden gizliye kaç para alırızın hesabını yapıyorlar. Yeri çok olanlar ellerini ovuşturuyor."

Arif Ağa,"Devlet istimlaka öyle çok para vermez, dedi. Hem toprak bizimdir. Değerini niye devlet koyacak ki? Satıcı bizsek kaç para edeceğini de biz söyleriz. Trabzon tarafındaki köylere dönüm başına bin iki yüz lira vermişler. Bin iki yüz lirayla burdan şehre inilmez. Hesap devlete kaldıysa işimiz zor. Buralarda bir arsa ta on beş yirmi sene evvel yerine göre beş, on bin ediyordu. Aradan onca zaman geçti, verilecek değer eskinin yüzde biri."

"İşimiz zor" dedi Eminoğlu. "Sabah olsun hayır olsun. Kalkalım, haydi Allah rahatlık versin" dedi.

"Ben biraz gençlerle oturacağım" dedim.

"Siz gençsiniz oturun" dediler, bastonlarına yüklenerek yavaş yavaş kahveden çıktılar.

Masaya yaklaştım. "Hayırdır muhtar toplanmışsınız haberimiz yok."

"Dernek kuruyoruz, dedi muhtar. Durumu konuşuyoruz, bir yol haritası oluşturmaya çalışıyoruz. Bir sandalye çek, gel" dedi.

Gece geç saate kadar konuştuk.

---

* Kelif: Tahtadan yapılmış, derme çatma oba evi.

Ertesi sabah Sabahat Ana'nın çitinin arkını açıyordum. Yağmur sonu içi toprakla dolmuş, tıkanmıştı. Ana'nın varı yoğu bu çitiydi. Yaşı hayli geçkindi. Bu çitte pancar* yetiştirir. Güzün kesip göç kamyonlarına doldurtur çarşıda pazarda satar. Kazandığıyla öyle ya da böyle geçinirdi. Kimseye yük olmazdı.

Ben toprakları kürekle arkın dışına atıyordum. Sabahat Ana da avuçlayıp avuçlayıp kenara çıkarıyordu. Önce ben, sonra ana bir hangırtı** duyduk. Hangırtının geldiği yöne baktık. Ne görelim: Kepçeler, nafialar peş peşe dizilmiş köye doğru geliyor.

"Ana, eyvah beni vah!" dedi.

Elimdeki küreğe dayanıp bir süre baktım. "Şenlik şimdi başlıyor" dedim.

Ben önde ana arkada çitten çıktık. Köyün ortasına vardık. Bizim duyduğumuzu herkes duymuş. Bir anda köyün içinde bir bölük oluşturacak kadar çoğaldık.

Muhtar oldukça sakin. :"Şimdi beni iyi dinleyin" dedi.

Geliyorlar.

"Bu kadar erken beklemiyordum doğrusu. Akşam konuştuğumuz gibi onları köye sokmayacağız. Önce biz adam gibi gitmelerini söyleyeceğiz. Gitmezlerse göndereceğiz. Çocuklar, kadınlar sopa kazma kürek ne varsa kapıp çaktırmadan getirsinler. Yalnız önce bir grup gidip konuşalım, gerisi biraz arkada kalsın."

Muhtar, gençler önde, kadınlar, çocuklar arkada köyün hayli dışına kadar ilerledik. Kepçeler bize doğru geliyor, biz onlara doğru gidiyorduk.

Benim küreğim elimdeydi. Ben önde muhtar iki adım gerimde kepçelere yaklaştık. Yanımız sıra akan dere sessizdi. Bir noktada durduk. Kepçeler de durdu.

Muhtar şoföre "Hayrola yeğenağa nereye böyle?" dedi.

---

* Pancar: Lahana

** Hangırtı: Gürültü

Şoför mahallinde oturan müteahit ve mektep görmüşe benzer biri, şantiye şefiymiş, yere indiler. Bizi dostane selamladılar. Biz de onları hoşladık. Muhtar bir adım önüme geçti. Soruyu yineledi.

"Hayırdır, şantiye aşağıda nereye gidiyorsunuz böyle?" dedi.

Müteahit:

Geriden gelecek araçlardaki işçileri kastederek "Arkadaşlar dere yatağından inşaatın perde duvarı için çakıl alacaklar. Çakıl durumuna biz de tekrar bir bakalım dedik" dedi.

Muhtar sakindi. Uzatmadı. Alçak sesle,

"Dere yatağından çakıl alamazsınız" dedi. "Burası köye ait bir arazidir. Dere de bizim çakıl da. Hiç birbirimizi kırmayalım. Kepçeleri alın, sessizce gidin" dedi.

Müteahit "Şirket devletle anlaştı. Bedel ödendi. İnşaat başladı. Mecbur alacağız" dedi.

Muhtar sesini dişinin arasından çıkararak :

"Devlet bizimle anlaşmadı. Alamazsınız, dedim o kadar ! Haydi arabanızı çekin, gidin" dedi.

Şantiye şefi "Dayılanmayı bırakın arkadaşlar. Mecbur alacağız" diye diklendi.

Muhtar: "Doğru konuş benimle, adam gibi konuş. Alamazsınız dedik, hadi çekin arabanızı!"

Yamak sinirlendi. "Dayı dayı konuşma bizimle. Adam gibi söyledik anlamadınız. Ben derim ki adam gibi verin yoksa…"

"Yoksa ne?" dedi muhtar.

"Yoksa…"

Nafiz kendini kaybetti.

"Bana bak ağzını topla. Ne diyorsun lan sen" deyip müteahiti çenesinden yakaladı. Çeneyi öyle bir büzdü ki kıvrılıp fırfırlanan dudaklarının arasındaki pis dişleri olduğu gibi meydana çıktı.

Başı arkaya itili, çenesi büzülü, pis dişleri ortada bir süre öyle kaldı müteahit.

Şantiye şefi, atıldı. Araya girdi.

"Delikanlılığa sığmaz. Uzatmayalım arkadaşlar" dedi. Müteahiti Nafiz'in elinden aldı.

"Hadi, çekin arabanızı!"

Müteahit yakasını toplayıp düzeltti. Yüzü sapsarıydı. Bizimle arayı açar açmaz arka cebindeki telsizi alıp "Alo jandarma mı? Ben müteahit... İhbarda bulunuyorum. Ayazma mevkinde baskına uğradık" der demez arkasından yetişip elimdeki küreği ensesine indirdim. "Eceli gelen it cami duvarına işer. Siz haddinizi aştınız" dememe kalmadı delikanlılar hücum ettiler. Sendeleyip yere serilen müteahiti ensesinden yakalayıp önce havaya kaldırdılar sonra bir vuruşta yere yıktılar. Yerden tekrar kaldırıp kolundan bacağından sal yapıp yanlarında sessiz akan dereye ısladılar.

– Seni bir daha bu diyarda görürsek anam avradım olsun öldürürüz. Şimdilik sadece bu kadar.

Feleğini şaşırdığı halde şantiye şefi "Delikanlılığa sığmaz arkadaşlar, yapmayın. Kendimize gelelim, yapmayın. Öldüreceksiniz, durun!" diyor, sal olmuş yamağın yanı sıra ilerliyordu.

Avını parçalamış aslan gibi duran Nafiz hem öfke hem gurur taşıyan yüzünü buruşturdu.

"Şimdi siktirin gidin burdan" dedi.

Şantiye şefi, kepçe şoförleri, paçavraya dönmüş, kafasından kanlar sızan ıslak müteahiti sırtlayıp olay yerine henüz ulaşan nafiaya koyup uzaklaştılar. Çocuklar nafiayı taş yağmuruna tuttular.

Öfkemiz burnumuzdaydı. Onları göndermiştik göndermesine de ip üzülmüştü. Asıl hikâye şimdi başlıyordu.

Biz olanları henüz muhasebe edemeden jandarmaları karşımızda bulduk. Şaşırdık.

Bu köye kolay kolay jandarma gelmezdi. Tek bildiğim Kemal Abi ve Mehmet Abi bıldır güzün ölmeden önce valiyi köye getirip misafir etmişti de radyolara haber olmuştu. Cumhuriyet kurulalı devlet uğramamış Ayazma köyüne vali gitmiş, demişlerdi.

Rahmetli Kemal Abi valiyi konduracak yer bulamamıştı Ziyafet sofraları kurdurmuştu. Ben ben olalı devlet bu köye bir kere gelmişti, misafir gelmişti. Devlet gelmiş: "Kendi güzel, insanı güzel Ayazma" demişti.

Şimdiyse devlet davet etmediğimiz halde karşımızdaydı. Kadınlarımız, analarımız, bacılarımız bize fırsat vermiyorlardı. Çelik kalkanlı jandarmanın önüne etten duvar olmuş, çekişiyorlardı. Oğulları, uşakları olacak jandarmalarsa kadın, kız dinlemiyor, onları kepçeyle kalkanları arasına sıkıştırıyorlardı. Çığlık feryat birbirine karışmıştı.

"Dağılın!" dedi jandarma onbaşı.

"Dağılmayız!" dedi analarımız.

"Dağılmak zorundasınız, devletin emir var!" dedi.

"Devletin niyeti bizi yok etmek mi? Sizi niye üstümüze saldı. Niyeti bizi öldürmekse sözü uzatmayın. Silahınız belinizde. Sıkın kurşunu, ölelim. Bu yaştan sonra nereye sığarız? Öldürün daha iyi. Devlet kim için var? Biz devletliye köyümüzü satacağız, işleyemiyoruz dedik mi? Biz hayatımızı ellerimizle kazanıyoruz Bakın şu ellerimize! Şu ellerimize bir bakın! Çalmadık, çırpmadık. Bu ellerimizle şuncağız toprağı ekip biçip idare ettik. Bugüne kadar devletten hiç bir şey istemedik. Bize iş ver, demedik; aş ver, demedik. Kimseye bir zarar etmedik. Oğul doğurduk, asker ettik, memleketi beklettik. Onları kurttan kuştan yine biz koruduk. Daha ne isterler bizden bilemedik. Enerciymiş*(!) Neyin enercisi bu? Hepimiz, kibrit çakılsa patlayacak haldeyiz. Söyleyin o başımızdakilere verdiğimiz oylar haram olsun. Çayıralanı'nda ot bitmez ettiler. Kuruttular her tarafı çöle çevirdiler. Allah evimizi barkımızı dağıtacak olanların evini barkını dağıtsın! Dağıtsın ki bizi anlasınlar.

Dahası, üstüne üç can verdik. Bu baraj bizim mezarımızdır. Bizi içine gömmedikçe yapamazlar. Bu da bizim andımız olsun. Biz devletten hiçbir şey istemeyiz. Devlet bize gelecekse hoş gelsin!"

"Uzatma ana! Dağılın!" dedi onbaşı. Havaya birkaç el ateş etti.

---

* Enerci: Enerji

Dağılmıyorduk. Hep birlik olup yaslanarak jandarmaları geriye itiyorduk. Kadınlarımız bizden önde dövüşüyordu. Çocuklar çığlık çığlığaydı. Bazılarımızı yerlerde sürüklüyorlardı.

Biz mi onları püskürtmüştük. Onlar mı bizi sıkıştırmıştı anlayamadan kendimi, ellerim kelepçeli halde askeri jipin içinde buldum. Henüz kapanmamış kapıdan Eminoğlu'nun "Korkma oğul, dualarımla arkandayım, korkma!" diyen sesini, anamın feryadını duyuyordum.

Koltuğun ortasındayım. Sağ yanımda jandarma, sol yanımda jandarma. Çıt çıkmıyor. Ellerimi rahat hareket ettiremiyorum. Sıkıntıdan patlayacak gibiyim. Necati, Hıdır, Nafiz, Muhtar, Osman, Kadem peşimizdeki minibüse bindirilmişler... Dağlık arazide iyi manevra yapan jip ara sıra yavaşlıyor, zaman zaman minibüsle geçişiyor. Araçlar geçişirken uşakların konuştuklarını hatta gülüştüklerini görüyorum.

Yirmi üç yaşındayım. Babam vilayete gidecek para bulamadığı için beni nüfüsa beş sene geç yazdırmış. Benden beş sens sonra doğmuş kardeşimle aynı yaştayız. Henüz askere gitmedim. Okula gittim ama ben Sarı Tevfik Hoca'yı bilirim gerisini tanımam. Devletle asker ocağında tanışırım sanıyordum. Ellerim bağlı, bir jipin içindeyiz. Birlikteyiz…

BENİM ADIM DELİ HASAN

Benim adım Hasan. Bizim köyde bana Deli Hasan derler. Deli Hasan… Babam parasını dağarcığa dikmiş. Kör olası sıçan dağarcığı* kesmiş, parayı yemiş. Delilik bana babadan miras.

Taşın başına çıktım. Oturuyorum.

Köyün üstünde bir sis, bir duman. Köyde bir telaş, bir telaş. Köyde bir suskunluk, bir yas…Başlarda yeşil kavuk, başlarda beyaz namazlık.

Önde devletin kepçesi, önde devletin nafiası, önde devletin imamı. Dövüştüm. S... m kepçenizi, dedim. Geldim bu taşın başına oturdum. Seyirdeyim. Aklım başımdan gitsin diye beklemedeyim. Aklım başımdan gitsin; babamın mezarını sökeceğim!

Yaz geçer, kış gelir; karar gelmez. Devlet evmez. Karar var: Verilmez. İt olur kapı kapı gezer. Karar Ordu'da: "Orası neresi bilemedik." Karar Ankara'da.

Karar var verilir: Diriye rahat yok.

Mezarlarınızı sökün!

---

* Dağarcık: Hayvan derisinden dikilmiş heybe.

Sökemeyiz!

Mezarlarınızı sökün! Suya sele karışır.

Dava Danıştay'da. Karar çıkmadı.

Karar verildi. Mezarlarınızı sökün!

Ortalık kar kış! Aceleniz ne?

Mezarlarınızı sökün!

İnşaatın bitmesine altı ay var.

Mezarlarınızı sökün!

Nereye yerleşeceğimiz belli değil.

Mezarlarınızı sökün!

Ocak yerinde bir beyaz it. Dört dönüyor mezarın etrafını. Havlıyor uzun uzun.

Benim adım Deli Hasan. Taşın başına çıktım. Oturuyorum. Birazdan babamın mezarını sökeceğim.

Ocak yerinde bir beyaz it. Toprağı kokluyor. Saldırıyor boşluğa. Kırk adım gidiyor. Kırk adım dönüyor. Uluyor uzun uzun.

Taşın başına çıktım. Duacıyım. İt olayım, üreyim hiç olmazsa.

Bu mezarlık Sırat Köprüsü. Bu köy mahşer yeri. Bu mezarlıkta bir kepçe bir nafia. Bir doluyor, bir boşalıyor. Mezarlıkta köylü şaşkın… Eller kollar bağlı. Dağ başlarında ıslık ağıt.

Mezarlıkta bir kepçe, bir nafia. Bir doluyor, bir boşalıyor.

Hava buz. Soğuk tüy kazıyor*. Köylü yaya. Köylü sıra sıra ölüsünün peşinden gidiyor.

Cebimde radyom. Radyomda acans: "Buğday üretimi azalmış. Az yiyin! Ticaret açık vermiş. Beter olun! Sular azalmış. Geberin!" Radyomda acans: "Sularımız satılıyor, der. Her varlık bitti sıra suya mı geldi? Benim adım Deli Hasan. Bana deli diyen akıllının gorunu** sikeyim."

---

* Soğuk tüy kazıyor: Çok soğuk

** Gor (Gorunga): (Hemşince) Ense

Cebimde radyom. Radyoya acans*: Bu köy buğday ambarı. Açlar doysun! Bu köy demir yatağı. Köylüler işlesin. Bu köy demir yatağı. Tacirler satsın. Bu köy su havzası. Susuzlar içsin.

Duyduk duymadık demeyin. Benim adım Deli Hasan. Köy başında yatan babam var. Babamın mezarını sökeceğim.

Taşın başına çıktım. Surktum.** Oturuyorum. Dünyayı kurtlar sarmış. Kurtların kulağı delik. Kurtların karnı tok. Kurtların gözü aç. Sürün onları köyden yukarı, babamın mezarına gömeceğim."

* Acans: Ajans

** Surkmak: Canı sıkkın, düşünceli, sessiz oturmak.

G Ö Ç

Üstüne muşamba örtülmüş küçük bir tümsek. Tümseğin yanında Sabahat Ana. Sabahat Ananın elinde bir tespih, taşların sesini duyurmadan tespih çekiyor.

Usulca Sabahat Ana'nın yanına oturuyorum. Sessizce uzun uzun oturuyoruz. Suyun söktüğü kimi evlerin su üstünde yüzdüğünü görüyoruz. Kiminin bacası parmak gibi göğü işaret ediyor. Suyun henüz ulaşamadığı yükseklikteki keçi yolları yük taşıyan katırlarla dolu. Herkes perişan.

Göç zamanı... Gelmez sandığımız kara gün. Gidilecek yer yok. Eşyalar sudan uzağa, bu Taşlı Tepe'ye taşınıyor o kadar.

Açtığımız davalar mahkeme mahkeme gezdirildi de bir karara bağlanmadı. Çaldığımız her kapı yüzümüze kapandı. Bu bir yağma… Kâğıt üstüne ceza yazıp yazıp bizi sokağa attılar. Müfrezeden mal kaçırırcasına can suyu bırakmadan beş derenin suyunu baraja bağlayıp bizi kara kış ortasında faka bastırdılar. El ele tutuştuk da suyun önüne bent olduk. Kalemin gözü kör oldu, kalemin kulağı sağır. Bizi görmedi, duymadı.

Şimdi çulunu çaputunu katıra yükleyenimiz suyun önünden kaçıyor. Gönüller isyanda. Yüzler karışık. Yüzler kapkara namlu. Yüzlerden düşen bin parça.

Çok zor değildi. Hiç zor değildi. Karaovacık bendi iki metre alçak yapılsa köyümüz su altında kalmayacaktı. Yüzlerce evin ekmek teknesi, yurdu, ocağı batmayacaktı. Her şey bu kadar kolayken niye yaptılar bunu, diyorum. Niye yaptılar bunu!

Yuvarlakçay Destanı'nı* duyalı, el ele tutuştuk da köyümüzün önüne duvar olduk. Ne var ki yıktılar. Köyceğizliler kazandı ama biz kaybettik. Artık ne köyümüz kaldı ne de suyumuz.

İçimi susturamıyorum.

Her yolu denedik. Olmadı… Geriye bir tek olanları yazmak kaldı. Onun da artık bize bir faydası yok, diyorum.

Ana tespihin son çektiği boncuğunun peşine işaret parmağını yerleştiriyor, tespihi çekmeye ara veriyor. Yazıyı tanırmış gibi;

– Olmaz mı,? Elbet faydası olur, yaz, diyor. Bir duyan olur, halimizi bir anlayan olur. Suyun önünü açarlar. Evim kurtulur, diyor..

Gözleri ışıklanıyor. Yineliyor. "Sen yaz!" diyor.

"Ben yazana kadar köy suyun altında kalır" diyorum. "Hem kitaplarda insanlık hallerini arayanlar böyle kararlar almazlar" diyorum.

"Sen yine de yaz!" diyor. "Yaz!.." İşaret parmağını yerleştirdiği noktadan kaldırıyor, tespihini çekmeye devam ediyor, yarım kalmış duasını tamamlıyor.

Yaşlı bir kadından umutsuz oluşumdan utanıyorum. İnsan nefes alır da umutsuz olur mu, diyorum. Kendime kızıyorum…

Hava buz kesiyor… Havada bir sis, bir duman. Sis bastırıyor.

Sabahat Ana sisin ardına ta uzaklara konuşuyor: Bu hükümleri verenleri benim gibi analar doğurmadı mı? Hepsi mi taş uşağı bunların? Kendileri şehirliyse köyde yaşayan akrabaları da mı yok? O da yoksa anlayışları da mı yok? Nereye gideceğiz? Göçüp nereye kona-

* Yuvarlakçay Destanı: HES'lere karşı Ege-Köyceğiz'de yapılan ilk büyük direniş

cağız. Kaç evin oba yeri var ki? Oba yeri olmayan ne edecek? Ben bu yaştan sonra ne yaparım? Altı bin lira verip evimi, çitimi, çitimi sulayıp dığım deremi aldılar. Bu parayla ne ev yapılır ne çit çevrilir, diyorlar. Ben o çite pancar, pezik, patates, soğan, sarımsak ekip hem kendim yiyordum hem kasabalıyı yediriyordum. Burası bir tek bizi doyurmaz... Yedi vilayete yiyecek gönderir bu köylü. İstanbul'da, Bursa'da çocukları, torunları var her birinin. Uşaklar izine geldiğinde anlatır durur. 'Aylığımız yetmiyor' derler. Burda ne yetişiyorsa alır götürürler. Burası olmazsa doymazlar. Başımızdakiler bunu hiç mi bilmezler? Hiç mi görüp işitmiyorlar? Demek ki duyduklarımız, inandıklarımız ayrı!.. Ben bu yaştan sonra ne ederim? Açlığa, üzüntüye mahkûm edilen yaşlı ne eder: Kederlenip yatağa düşer, ölür. Demek ki biz ölsek kimsenin umrunda değil…

Konuşurken yorulduğunu görüyorum.

"Sen yorgunsun gel gidelim" diyorum.

"Eh! Kendi kendine konuşmak insanı yorar" diyor.

"Hava ayaza çekti. Akşam darı oldu. Gel gidelim, su, benim evin hizasına gelene kadar misafirim ol" diyorum.

"Ya sonra?" diyor.

"Sonrasını ben de bilmiyorum" diyorum.

Ana'nın son varlığını Taşlı Tepe'de muşambanın altında bırakıp ağır ağır bize gidiyoruz.

Kendimizle konuşarak bize varıyoruz. Kuzineyi yakıyorum. Ana sedire oturuyor. Soğuktan buz kesmiş ellerini kuzinenin sıcağına uzatıyor.

"Birazdan ibrikteki su kaynar, çay yaparız, bir şeyler yeriz" diyorum.

"Bana postu* getir" diyor.

Yünleri yarı yarıya kesilmiş namaz postunu kıbleyi doğrulayıp seriyorum. Kendime masanın çekmecesinden bir kâğıt kalem çıkarıp masanın üstüne koyuyorum. Masanın baş tarafındaki sandalyeye oturuyorum. Kalemi görünce Sabahat Ana:

---

* Post: Çoğunlukla tarım ve hayvancılıkla uğraşanların üzerinde namaz kılıp, dua ettikleri tüylü hayvan derisi

“Şöyle yaz onlara” diyor.

“Kimlere” diyorum.

Ana, okurları belirliyor. Şöyle yaz, diyor: “Dedesinin yediği erik torununun dişini çalar. Gün gelecek bu işler, yapanların ayaklarına dolanacak. Kendileri olmazsa çocukları, çocukları olmazsa torunları bu işlerin cezasını çekecek. Er ya da geç bu cehaletin, bu zulmün bedelini ödeyecekler. Dediklerimi yaz onlara. Aynen böyle yaz!..”

Öfkesi çoğalıyor. Tespihini alıp serili posta oturuyor. Esma çekeceğim, diyor. Başka yol bırakmadılar bana!.. Başka yol bırakmadılar!

O bildiğini yapıyor. Ben bildiğimi yapıyorum. Dinlediğim bütün hikâyelerden özetler çıkarıyorum. Umuda kapı aralıyorum. Kâğıdı tam ortalıyorum. Büyükçe bir başlık atıyorum SU HAKKI: İNSAN HAKKI

GEZİ'DEYİM

Şu feleğin işine bak!

Köyüm, evim barkım su altında kaldı. Herkesi savuran rüzgâr beni İstanbul'a savurdu.

Taksim denen yerdeyim. Ağaçların altında kâh simit, kâh su satıyorum. Hiçbir şey satamazsam yalaktaki kargalara küçük taşlar atıyorum. Kuşlarla arkadaşım. Bazı şaşkın şaşkın bakıyorum.

Taksim suyun taksim edildiği yermiş. Duyunca irkildim. Ula bu suyun gözünü de birileri kesmeye kalkmasın! Sonra Güneşin Çocukları geldi aklıma, kovdum kötülüğü kafamdan. Rahatladım. Su akar yolunu bulur nasıl olsa…

...